TSUE

YASHIL

YIT
Yashil iqtisodiyot&taraqqiyot
ilmiy-elektron jurnal

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№3

Google Scholar · OPEN ACCESS · ULRICHSWEB GLOBAL SERIALS DIRECTORY · OpenAIRE · ROAD · НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ БИБЛИОТЕКА LIBRARY.RU · Academic Resource Index ResearchBib · ISSN INTERNATIONAL STANDARD SERIAL NUMBER INTERNATIONAL CENTRE · CYBERLENINKA · BASE · INDEX COPERNICUS INTERNATIONAL · Crossref

ISSN: 2992-8982
https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/
2026

YASHIL
IQTISODIYOT&TARAQQIYOT
Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Elektron nashr. 2026-yil, mart.

Bosh muharrir:
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o‘rinbosari:
Karimov Norboy G‘aniyevich

Muharrir:
Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay’ati:
Salimov Oqil Umrzoqovich, O‘zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O‘zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, “Nobel” mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a’zosi, Turkiya – O‘zbekiston do‘stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G‘afforovna, pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug‘aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoira Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko‘nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo‘ja o‘g‘li, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Faxridinov Zafarjon Faxridin o‘g‘li, O‘zb. Res. Bosh prokuraturasi HIJQKD boshqarma boshlig‘i
Utayev Uktam Choriyevich, Anijon viloyati prokurorining o‘rinbosari
Ochilov Farkhod, O‘zb. Res. Bosh prokuraturasi IJQK Departamentining Namangan viloyati boshqarmasi boshlig‘i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o‘g‘li, texnika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), katta o‘qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o‘g‘li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o‘g‘li, TDIU katta o‘qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxanovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra’no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhriddinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Fakhridinov Zafarjon Fakhridin ogli, Head of the DCEC under the Prosecutor Genera's Office of the Rep. of Uzb.
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Prosecutor of Anijan Region
Ochilov Farkhod, Head of the Namangan Regional Department of the Department of Internal Affairs of Rep. of Uzb.
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow))
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.
Abdukarimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:
Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po‘latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
G‘afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o‘qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja’sur Artiqboy o‘g‘li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:
Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Khusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Rakhimovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridakhon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo‘jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko‘rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: “Ma’rifat-print-media” MChJ
Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O‘zR Tabiat resurslari vazirligi, O‘zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:
““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali
O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro‘yxatdan o‘tkazilgan.

MUNDARIJA

RAQAMLI IQTISODIYOTDA TADBIRKORLIK SUBYEKTLARI FAOLIYATINING IQTISODIY XAVFSIZLIGIGA TA'SIR ETUVCHI TIZIMLASHTIRILGAN TAHDIDLAR 40
Qodirov Tuyg'un Uzoqovich, Nabiyev Bexzod Shavkatovich

SANOAT TARMOQLARINI RIVOJLANTIRISHDA INNOVATSIYA VA TEXNOLOGIK MODERNIZATSIYANING O'RNI 44
Boboqulov Sanjar Bahromqulovich

YASHIRIN IQTISODIYOTNI BAHOLASHNING USLUBIYOTI VA UNING SOLIQ TIZIMIDA QO'LLANILISHI 49
To'xtabayev Oybek Odilovich

YASHIRIN IQTISODIYOTNI QISQARTIRISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH BO'YICHA ILG'OR XORIJIY TAJRIBALAR 56
Ismailov Bobir Salomovich

TIJORAT BANKLARI INVESTITSIYA FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHNING ILMIY-NAZARIY JIHATLARI 62
Yangiboyev F.B.

MINTAQAVIY IQTISODIY SALOHIYATDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI BAHOLASH 68
Turayev Og'abek Kaxramonovich

XORIJIY MAMLAKATLARDA TO'QIMACHILIK KLASTERLARINI RIVOJLANTIRISH TAJRIBASI 75
Yusupova Feruza Yo'ldoshevna

BANK XIZMATLARI SIFATINI BOSHQARISHNING INTEGRATSION VA ADAPTIV MODELI 83
Ibroximov Ilxomjon Shavkatjon o'g'li

QURILISH TASHKILOTLARI FAOLIYATINING MOLIYAVIY BARQARORLIGINI EKONOMETRIK MODELLAR ASOSIDA BAHOLASH 89
Qidirniyazov Ajiniyaz Sherniyazovich

ICHKI NAZORAT VA KORPORATIV BOSHQARUV TIZIMIDAGI XAVFLARNI BOSHQARISH 94
Islamova Nargiza Mirzaxidovna

TURIZMNING MINTAQADA IQTISODIY RIVOJLANISHIGA TA'SIRI 104
Rasulova Muxabbat Teshabayevna, Normurodov Sarvar Norboy o'g'li

O'ZBEKISTONDA INVESTITSIYALARNI JALB QILISH ORQALI INVESTITSION JOZIBADORLIKNI OSHIRISHNING HOZIRGI KUNDAGI HOLATI TAHLILI 111
Begamov S.X.

RETHINKING JOB CREATION: ONTOLOGICAL AND EPISTEMOLOGICAL FOUNDATIONS OF MACROECONOMIC EMPLOYMENT ANALYSIS 116
Zakhidov Azizbek Rustamovich

HUDUDIY TURIZM KLASTERLARINI SHAKLLANTIRISH VA ULARNING IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH 125
Ro'zimova Xusnora Mirzobek qizi

SUG'URTACHILIK VA O'ZBEKISTONDA SUG'URTA SEKTORINING HOLATI 129
O'runboyeva Sotima Alisher qizi

GO'SHT VA GO'SHT MAHSULOTLARINI SANOAT USULIDA QAYTA ISHLASHDA XORIJIY MAMLAKATLAR TAJRIBALARI 134
Xaydarova Sitora Suranbay qizi

KORXONALAR QIYMATINI BAHOLASH VA BOZOR BAHOSINI SHAKLLANTIRISH METODOLOGIYASI 139
Abduraxmanov Sherzodbek Ravshanovich

YASHIL IQTISODIYOT: EKOLOGIK BARQARORLIK VA IQTISODIY SAMARADORLIK UYG'UNLIGI 145
Jamaldinova Asalxon Saliyevna

2025-YILDA O'ZBEKISTON UCHUN ENG YAXSHI 10 TA TRANSPORT TEXNOLOGIYALARI VA INNOVATSIYALARI 151
Mamasaliyeva Mukaddas Ibadullayevna, Beketov Timur Kazakbayevich

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MAHSULOT TANNARXINI ANIQLASHNING INTEGRATSIYALASHGAN YONDASHUVLARI: AN'ANAVIY VA ZAMONAVIY TIZIMLAR QIYOSIY TAHLILI 155
Tulyaganov Abdumalik Abdiraximovich

ИННОВАЦИОННО-ИНВЕСТИЦИОННАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ В НАЦИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКЕ: ИНТЕРПРЕТАЦИЯ ТЕОРЕТИЧЕСКИХ ПОДХОДОВ 163
Хайдарова Ёркиной Аскар кизи

RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA INNOVATSION TADBIRKORLIKNI QO'LLAB-QUVVATLASHNING FISKAL VA INSTITUTSIONAL MEXANIZMLARI 170
Mamatova Nodira Mirzavaliyevna

ЗЕЛЕНАЯ ЭКОНОМИКА И УСТОЙЧИВЫЕ ИНВЕСТИЦИИ: ФОРМИРОВАНИЕ ИНВЕСТИЦИОННОЙ МОДЕЛИ ПЕРЕХОДА ТЕПЛИЧНЫХ ХОЗЯЙСТВ ТАШКЕНТСКОЙ АГЛОМЕРАЦИИ НА СОЛНЕЧНЫЕ СИСТЕМЫ ЭНЕРГОСНАБЖЕНИЯ 178
Срожиддинова Зарина Хайриддиновна, Абдувалиева Зилола Абдуллаевна

MAMLAKATIMIZDA QISHLOQ HUDUDLARIDA XIZMATLAR SOHASINI RIVOJLANTIRISHNING AHAMIYATI 186
Yuldashova Nilufar Ziyabayevna

RIVOJLANISHDA RAQOBAT EMAS, BALKI HAMKORLIKNING USTUVORLIGI: NAZARIY VA AMALIY TAHLIL 190
Xolmirzayev Ulug'bek Abdulazizovich

IJTIMOIY HIMOYA QAMROVINI KENGAYTIRISH MEXANIZMLARI VA "QAMRAB OLINMAGAN O'RTA QATLAM" MUAMMOSI 196
Bafoev Farrux Jo'raqulovich

RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR YORDAMIDA EKOLOGIK BOSHQARUVNI TAKOMILLASHTIRISH 202
Shanazarova Gulyoraxon Baxtiyarovna

O'ZBEKISTON STARTAP EKOTIZIMIDA INVESTITSIYA JALB QILISH JARAYONINING INSTITUTSIONAL MUAMMOLARI VA ULARNI BARTARAF ETISH MEXANIZMLARI 208
Xoliqova Xurshidaxon Xayotjon qizi

INNOVATSION IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISH SHAROITIDA STARTAP EKOTIZIMINI SHAKLLANTIRISHNING NAZARIY JIHATLARI 214
Usmanov Gafurjon Shavkatovich

QURILISHDA ISHLAB CHIQARISH VA SIFATNI BOSHQARISH TIZIMLARINING RIVOJLANISHI 220
Buriyev Xakim Toshimovich, Usmanov Ilxom Achilovich

O'ZBEKISTONDA INVESTITSION MUHITNI TAKOMILLASHTIRISHNING STRATEGIYALARI 225
Xolov Sherali Axrorboyevich

2010–2024-YILLARDA O'ZBEKISTONDA TO'QIMACHILIKNI INVESTITSIYALASHNING EKONOMETRIK TAHLILI 229
Ashurov Shuhratbek Qudrat o'g'li

TIJORAT BANKLARI MOLIYAVIY XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHNING ZAMONAVIY USULLARI 233
Sherbekova Kamola Norbekovna

AHOLI MOLIYAVIY SAVODXONLIGI DARAJASI VA UNI BAHOLASHNING ILMIY-USLUBIY ASOSLARI 243
Abduvoxidov Akmal Abdulazizovich

MARKAZIY BANK KURS SIYOSATI SAMARADORLIGINI OSHIRISH USULLARI 249
Saydullayev Nodirbek Narzullaevich

O'ZBEKISTON MINTAQALARIDA BARQAROR TURIZMNI RIVOJLANTIRISH SALOHIYATI VA MUAMMOLARI 258
Raupov Shuxrat Soyibovich

ЭКОТУРИЗМ В УЗБЕКИСТАНЕ: СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ 264
Абидова Дилфуза Игамбердиевна, Рахматуллаева Зулайхо Хасан кизи

DIGITAL ECONOMY AND ARTIFICIAL INTELLIGENCE: BUSINESS CHANGE IN THE REGIONS 270
Abdullayev Muzaffar Abdujabbarovich

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

QISHLOQ XO‘JALIK MAHSULOTLARINI QAYTA ISHLASHDA IOT TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH 273
Mirzaev Dilshod Artikovich

ПРАКТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ПРИМЕНЕНИЯ МЕХАНИЗМОВ ФИНАНСИРОВАНИЯ СТАРТАП-ПРОЕКТОВ В ВУЗАХ УЗБЕКИСТАНА 279
Касимова Наргиза Сабитджановна

YASHIL IQTISODIYOTNING NAZARIY ASOSLARI VA UNGA ILMIY YONDASHUVLAR 284
Ismoyilova Mahliyo Oybek qizi

BOSHQARUVDA ZAMONAVIY YONDASHUVLAR (OLIY TA’LIM MISOLIDA) 289
Karieyva Gulnora Abdullayevna, Normurodov Sarvar Norboy o‘g‘li

TIJORAT BANKLARIDA KORPORATIV MIJOZLARGA XIZMAT KO‘RSATISHNING AMALDAGI HOLATI VA ASOSIY TENDENSIYALARI 295
Qurbonov Odilbek Ro‘zmatovich

O‘ZBEKISTONDA SPORT FEDERATSIYALARI VA ASSOTSIATSIYALARINI SAMARALI BOSHQARISH TIZIMINI MODERNIZATSIYA QILISH YO‘LLARI 302
Umed Farmonkulovich Radjabov

XIZMAT KO‘RSATISH KORXONALARI FAOLIYATI SAMARADORLIGINI OSHIRISHGA QARATILGAN IQTISODIY MEXANIZMNI TAKOMILLASHTIRISHNING USTUVOR YO‘NALISHLARI VA ULARNING AMALIY AHAMIYATI 307
Mullayeva Mexrangiz Axtam qizi

KICHIK BIZNESNI RIVOJLANTIRISHNING IQTISODIY MUAMMOLARI VA ULARNI BARTARAF ETISH YO‘LLARI (NAMANGAN VILOYATI MISOLIDA) 313
Xolmirzayev Ulug‘bek Abdulazizovich, Muradova Nazira Raximjanovna

RAQAMLI MARKETING VA ONLAYN PLATFORMALAR ORQALI EKOTURISTIK MAJMUALARNI OMMALASHTIRISH TRENDI 318
Xolmatova Parvina Asliddin qizi

O‘ZBEKISTONDA SOLIQ MA’MURCHILIGI STRATEGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI VA ULARNI YECHIMLAR 323
Normurzayev Umid Xolmurzayevich

РАЗВИТИЕ ДИСТАНЦИОННОГО БАНКОВСКОГО ОБСЛУЖИВАНИЯ В ХОРЕЗМСКОЙ ОБЛАСТИ НА ОСНОВЕ ТЕХНОЛОГИЙ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА КАК ФАКТОР РЕГИОНАЛЬНОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО РОСТА 327
Бахтиёров Худайберган Хамдам угли

MAHALLIY BUDJETLARDA TRANSFERTLARGA QARAMLIK DARAJASINI BAHOLASH (XORAZM VILOYATI MISOLIDA) 335
Xudoyqulov Hamidjon Abdullayevich

QORAQALPOG‘ISTON QISHLOQ XO‘JALIGIDA RESURSLARDAN SAMARALI FOYDALANISHNI BOSHQARISHNING INNOVATSION YONDASHUVLARI 342
Tajibaev Berdax Asqarbay ulı

XIZMAT KO‘RSATISH SOHASIDA INNOVATSION JARAYONLARNI JADALLASHTIRISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH 347
Ashurova Maftuna Ortiq qizi

STRATEGIC DIRECTIONS FOR INCREASING CAPITAL EFFICIENCY OF COMMERCIAL BANKS: DIGITALIZATION AND RISK MANAGEMENT INTEGRATION 352
Sadullaeva Mokhinur Aziz kizi

TECHNOLOGY MANAGEMENT AND SME INTERNATIONALIZATION: A SYSTEMATIC LITERATURE REVIEW 358
Abduxafizova Madinabonu Mirabbos qizi

TA’LIM SIFATINI BAHOLASH MEZONLARINI SHAKLLANTIRISH USULLARI 363
Mamadiyarov Zokir Toshtemirovich

SMART UNIVERSITET KONSEPSIYASI ASOSIDA REYTING VA RAQOBATBARDOSHLIKNI INTEGRAL BOSHQARISH 371
Xudoyqulov Husen Ahadovich

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

BUXGALTERIYA HISOBINING MILLIY VA XALQARO STANDARTLARI ASOSIDA MOLIYAVIY HISOBOT 1-SHAKLINING QIYOSIY TAHLILI 379
Shodiyev Murodjon Bakirovich

SUG‘URTA BOZORINING RAQAMLI RIVOJLANISHIDA NAZARIY QARASHLAR 384
G‘oziyeva Aziza Abdusalomovna

MINTAQAVIY IQTISODIY RIVOJLANISHDA INNOVATSION LOYIHALAR SAMARADORLIGINI BAHOLASH USULLARI 389
Xamrayev Quvvat Iskandarovich

MAHALLIY BUDJETLAR DAROMADLARINI SHAKLLANTIRISHNING IQTISODIY AHAMIYATI 397
P.SH.Usmonov

СРАВНИТЕЛЬНАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА МЕТОДОВ ИНВЕСТИЦИОННОГО АНАЛИЗА ДЛЯ ОЦЕНКИ ДОХОДНОСТИ АКЦИЙ УЗБЕКСКИХ ЭМИТЕНТОВ 401
Ирмухамедова Муслима Дилшодовна

KORXONA VA TASHKILOTLARDA INSON KAPITALIDAN SAMARALI FOYDALANISHDA KORPORATIV MADANIYAT, AXLOQIY-RUHIY VA MA’NAVIY MUHITNING O‘RNI 407
Suyunov Dilmurod Xolmurodovich, Qodirov Tuyg‘un Uzoqovich

ELEKTRON PULLARNING MOHIYATI VA ULARNING MILLIY TO‘LOV TIZIMIDAGI ROLI 416
Toshniyozov Sherali Kamoliddinovich

RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA UY XO‘JALIKLARINING TADBIRKORLIK FAOLIYATINI KENGAYTIRISH. 423
Eshbaeva Shahnoza Faxriddinovna

APPLICATION OF EXTREME MODELS IN ASSESSING THE ECONOMIC POTENTIAL OF AN ENTERPRISE 428
Musayeva Shoira Azimovna

SOLIQ MA’MURCHILIGIDA XORIJIY TAJRIBA HAMDA UNI O‘ZBEKISTONDA QO‘LLASH SAMARADORLIGI 435
Bozorova Ozoda Raximovna

DAVLAT FUQAROLIK XIZMATI IMIJINI OSHIRISHDAGI MUAMMOLARNI HAL ETISHDA XORIJIY DAVLATLAR TAJRIBASI: QIYOSIY TAHLIL 439
Bekmurodov Navruz Ergashevich

TA’LIM XIZMATLARI SOHASIDA YARATILGAN YALPI QO‘SHILGAN QIYMAT DINAMIKASI VA UNI BOSHQARISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH 449
O‘rinov Komiljon Kozimovich

BARQAROR RIVOJLANISHNI TA’MINLASHNING MINTAQAVIY OMILLARI 453
Salomat Norova

QURILISH MATERIALLARI BOZORI VA UNI RIVOJLANTIRISHNING NAZARIY ASOSLARI 459
Usubjonov Zaxriddin Vasliddin o‘g‘li

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA EKSPORT OPERATSIYALARINI SUG‘URTA QILISHNI RIVOJLANTIRISH 465
Xalikov R. B.

BIZNES JARAYONLAR AUTSORSINGINI OPTIMALLASHTIRISH USULLARI TAHLILI 472
Uzaqov Ortik Shaymardanovich

DAVLAT MOLIYAVIY BOSHQARUVI SAMARADORLIGINING IJTIMOIY ADOLATGA TA’SIRINING PEFA VA CEQ METODOLOGIYALARI ORQALI TAHLILI 477
Zokirjonov Muhammadsodiq Ravshanbek o‘g‘li

NODAVLAT OLIY TA’LIM MUASSASALARIDA ICHKI AUDIT XIZMATINI TASHKIL QILISHNING XORIJ TAJRIBASI 485
Turmanqulov Norpo‘lat Sa’dullayevich

MINTAQADA IJTIMOIY HIMOYA TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH ORQALI KAMBAG‘ALLIKNI QISQARTIRISH 491
Saparov Ismat Chorshanbiyevich

MINTAQANI BARQAROR RIVOJLANISHDA EKOLOGIK INNOVATSIYALARNI QO‘LLAB-QUVVATLASH YO‘NALISHLARI 495
Ismatov Sharofiddin Asatulloyevich

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

THE ESSENCE OF THE OPTIMAL COST STRATEGY 500
Sodiqov Mirakhror Abbos ugli

TURIZMNI RIVOJLANTIRISHDA TOG‘-KURORT ZONALARINI RIVOJLANTIRISHNING IQTISODIY JIHATLARI (CHORVOQ ERKIN TURISTIK ZONASI MISOLIDA) 504
Shomurodova Shahnoza G‘ayratovna

ICHKI AUDIT SIFATI VA SAMARADORLIGI TUSHUNCHALARINING IQTISODIY MAZMUNI HAMDA ULARNING O‘ZARO BOG‘LIQLIGI 509
Ergashev Olloyor Furqat o‘g‘li

QISHLOQ XO‘JALIGI KORXONALARI FAOLIYATINI SOLIQQA TORTISH VA UNI HISOBINI YURITISH 517
Abdullayev Abdurauf

TIJORAT BANKLARNING RISKLARINI BAHOLASHDA ZAMONAVIY YONDASHUVLAR 522
Kudaybergenova Guzal Kuanishbayevna

TIJORAT BANKLARIDA KORRUPSIYAVIY-KOMPLAENS MUAMMOLARI: TAHLIL VA YECHIMLAR 527
Yunusov Baxtiyor Shavkatovich

MAISHIY XIZMAT KO‘RSATISHNING SIFAT NAZORATINI HAMDA TASHKILIY-IQTISODIY MEXANIZMINI TAKOMILLLASHTIRISH 532
Meliyev X.T.

ОЦЕНКА КАЧЕСТВА СЕРВИСА И ЭФФЕКТИВНОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ТУРИСТИЧЕСКОГО ПОТЕНЦИАЛА БУХАРСКОЙ ОБЛАСТИ НА ОСНОВЕ СОЦИОЛОГИЧЕСКОГО ОПРОСА 541
Усманова Азиза Баходировна

RAQAMLI BANK XIZMATLARI ORQALI MOLIYAVIY INKLYUZIVLIKNI KENGAYTIRISH 545
Azlarova Mushtariybegim Abror qizi

QURILISH KORXONALARNI BOSHQARISHDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYALARNING AHAMIYATI 550
Egamov Raxmatillo Mirolimovich, Bobobekov Davron Gafurovich

FINANCIAL MARKET PARTICIPANTS: A CLASSIFICATION BY ROLE AND RESPONSIBILITY 553
Khotamkulova Madina

ФОРМИРОВАНИЕ «ТУРИСТИЧЕСКОЙ МАХАЛЛИ» КАК ИНСТИТУЦИОНАЛЬНОГО МЕХАНИЗМА РАЗВИТИЯ ЗЕЛЁНОЙ ЭКОНОМИКИ В СФЕРЕ ГОСТЕВЫХ ДОМОВ УЗБЕКИСТАНА 559
Иргашева Нигина Салохиддиновна

BANKLARDA KREDIT GAROVI BILAN ISHLASHNING XORIJ ILG‘OR TAJRIBASI VA UNDAN O‘ZBEKISTON BANKLARI AMALIYOTIDA FOYDALANISH ISTIQBOLLARI 567
Sh. Saidov

MILLIY UGLEROD SAVDOSI TIZIMINI JORIY ETISH ISTIQBOLLARI VA IQTISODIY SAMARADORLIGI 573
Islamov Shoxzod Shuxrat o‘g‘li

THE NECESSITY OF CREATING A BUSINESS ENVIRONMENT AND ITS ROLE AND SIGNIFICANCE IN THE NATIONAL ECONOMY 582
Amanov Davron Ravshan ugli

SUV RESURSLARINI BOSHQARISHDA RAQAMLASHTIRISH SAMARADORLIGI 588
Saidov Muhammadali Hakimovich, Mahammatov Hoshim, Esanbekov Diyorbek

ТРАНСФОРМАЦИЯ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЁТА БАНКОВ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН В СООТВЕТСТВИИ С МСФО И ПРИНЦИПАМИ ESG 595
Насирдинов Шарифджон Изатуллоевич

ОЦЕНКА ЭНЕРГЕТИЧЕСКОЙ ЭФФЕКТИВНОСТИ ЭЛЕКТРОБУСА 600
Мухитдинов Акмал Анварович, Касимов Омил Камалович, Саидов Азамат Илхом угли

XORIJIY TAJRIBALAR ASOSIDA DUKKAKLI DON MAHSULOTLARINI YETISHTIRISHNI DAVLAT TOMONIDAN QO‘LLAB-QUVVATLASH YO‘NALISHLARI (HINDISTON TAJRIBASI MISOLIDA) 608
Mirsayd Xudaybergenov

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA AHOLINING FAROVONLIGI VA DAROMAD MANBALARINI STATISTIK TAHLILI 612
Mamatkulov Baxtiyor Xalmuradovich

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

KICHIK BIZNES SUBYEKTLARINING RAQOBATBARDOSHLIGINI RIVOJLANTIRISH VA BOSHQARUV MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH 618
Muxamedjanova Maxfuza Baxodir qizi

MOLIYAVIY AKTIVLARNING IQTISODIY MOHIYATI, MAZMUNI HAMDA KLASSIFIKATSIYASI 627
Odiljonova Oybarchin Fayzullo qizi

XALQARO MOLIYA INSTITUTLARI ORQALI MAMLAKATIMIZ LOYIHALARINI AMALGA OSHIRISH TARTIBI TAHLILI 631
Rasulova Dilfuza Valiyevna

HUDUDNI BARQAROR RIVOJLANTIRISHDA IQTISODIY SALOHIYATNING O‘RNI 636
Avazbek Xalbekov

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA SABZAVOTCHILIK TARMOG‘INING RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI 642
Sobir Xasanov

IMPACT OF REGIONAL INFRASTRUCTURE AND NATURAL RESOURCE UTILIZATION ON THE DEVELOPMENT OF ECOLOGICAL TOURISM (A DISTRICT-LEVEL ANALYSIS OF THE SAMARKAND REGION, UZBEKISTAN) 650
Toyirova Shohista Bobobekovna

INNOVASION IQTISODIYOT SHAROITIDA OLIY TA’LIM TIZIMINI RIVOJLANTIRISHNING IJTIMOIY-IQTISODIY OMILLARI 657
Talapova Nargiza Baxriddinovna

BOZOR BEQARORLIGI SHAROITIDA BANK OBRO‘SINI STRATEGIK RESURS SIFATIDA BARQARORLIGINI OSHIRISHNING NAZARIY ASOSLARI 661
Yuldasheva Kamola Qosimjonovna, Ziyaeva Muhtasar Mansurdjanovna

O‘ZBEKISTONDA DAVLAT PENSIYA TIZIMINING MOLIYAVIY BARQARORLIGINI TA’MINLASH MASALALARI 667
Pardayev Farrux Muzaffarovich

RAQAMLI TRANSFORMASIYA SHAROITIDA MENEJERLARNING RAQAMLI KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISH 671
Sharipova Zulfiya Shokirjonovna

FUQAROLAR ISHTIROKIGA ASOSLANGAN TASHABBUSLI BUDJETLASHTIRISH TIZIMI VA UNING IJTIMOIY-IQTISODIY AHAMIYATI 677
Shukurova Parizod, Soatova Nodira Boboxonovna

O‘ZBEKISTON QISHLOQ HUDUDLARINING BARQAROR RIVOJLANISH YO‘NALISHLARIDA QISHLOQ TURIZMI VA EKOTURIZM – ASOSIY USTUVOR YO‘NALISHLARI 682
Abduraxmanova Aqida Fayzulla qizi

KORXONALARDA MOLIYAVIY HISOBOTLARNING SHAFFOFLIGINI TA’MINLASHDA BUXGALTERIYA HISOBINING ROLI 691
Alimbay Shamshetov

BARQAROR IQTISODIY RIVOJLANISHDA YASHIL INVESTITSIYALARNING MOLIYAVIY MEXANIZMLARI 694
Saule Ibragimova

ANALYSIS OF THE STATE OF ELECTRICITY GENERATION BY WIND POWER PLANTS 698
Saidov Mash’al Samadovich

TRANSFORMING TOURISM EDUCATION IN UZBEKISTAN: AN INSTITUTIONAL ANALYSIS OF PERSONNEL TRAINING SYSTEMS 706
Abdullakhujaev Abdukodirkhuja, Ochilova Hilola Farmonovna

RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA MOLIYAVIY HISOBOTLAR AUDITINI TAKOMILLASHTIRISH 713
Elomonov Dadaxon Ozodullayevich

MAHALLIY BOSHQARUVDA YETAKCHILIK KONSEPSIYASI ORQALI FAOLIYAT SAMARADORLIGINI OSHIRISH (FARG‘ONA VILOYATI MISOLIDA) 718
Siddikov Abdusalom Abdumalikovich

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

NEW ECONOMIC PHENOMENA: FINANCING CONSUMPTION AND SAVINGS IN THE TRANSITION TO AN EXPECTATION ECONOMY 724
Isomov Bekmurod Sayfiddinovich

XIZMAT KO‘TSATISH SOHASIDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIK YO‘NALISHIDA INSTITUTSIONAL O‘ZGARISHLARNI AMALGA OSHIRISHNING OBYEKTIV ZARURIYATI 730
Sh.A.Sultonov

MINTAQALARNING INVESTITSION SALOHIYATINI BAHOLASHNING ZAMONAVIY METODOLOGIK YONDASHUVLARI VA ULARNING IJTIMOIY-IQTISODIY RIVOJLANISHGA TA’SIRI 737
Qobilov Anvar Eshpo‘latovich

KICHIK VA O‘RTA BIZNESNI QO‘LLAB-QUVVATLASH INFRATUZILMASINI RIVOJLANTIRISH 741
Madraimova Marxamat Raximberganovna

ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ ЭФФЕКТИВНОГО ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ТУРИСТСКО-РЕКРЕАЦИОННОГО ПОТЕНЦИАЛА РЕГИОНА 748
Усманова Зумрад Исламовна

TITLE: PUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIP AS A MECHANISM FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF THE TOURISM SECTOR IN UZBEKISTAN 753
Suxrobbek M. Salayev

XORAZM VILOYATI TASHQI IQTISODIY FAOLIYATIDAGI TARKIBIY O‘ZGARISHLARNI BAHOLASH VA UNI OPTIMALLASHTIRISH ISTIQBOLLARI 761
Urunov Farrux Shanazarovich

O‘ZBEKISTONDA DAVLAT AUDITI TIZIMINING STRATEGIK TRANSFORMATSIYASI: INSTITUTSIONAL ISLOHOTLAR VA RAQAMLI MONITORINGNING STRATEGIK AHAMIYATI 765
Turabov Baxodir To‘xtamishovich

TURIZM SOHASIDA BANDLIKNING 2025-2030-YILLARDAGI PROGNOZ PARAMETRLARI 770
N.I. Shermamatova

BO‘SH TURGAN DAVLAT KO‘CHMAS MULK OBYEKTLARIDAN SAMARALI FOYDALANISHNI TASHKIL ETISHNING AHAMIYATLI JIHATLARI (O‘ZBEKISTON MISOLIDA) 776
Sanjarov Zuxriddin Dilshod o‘g‘li, Astonaqulov Muzaffar Muxsin o‘g‘li

TIJORAT BANKLARINING RESURS BAZASI BARQARORLIGINI TAVSIFLOVCHI KO‘RSATKICHLAR 781
Bolibekov Shahboz Baxodir o‘g‘li

MOLIYA-KREDIT JARAYONLARI: INVESTITSION FAOLLIKNI TA’MINLASH MEXANIZMI SIFATIDA 787
Madaminov In’omjon Ozodovich

YASHIL IQTISODIYOTDA RESURSLARDAN SAMARALI FOYDALANISHNING NAZARIY ASOSLARINI TAKOMILLASHTIRISH MEXANIZMLARI 792
Karimov Islombek Bekpo‘lat o‘g‘li

OLIY TA’LIMDA ILMIY TADQIQOTLAR VA ISHLAB CHIQARISH INTEGRATSIYASI SAMARADORLIGI 798
Uzaydullayev Sherzod Shukurullayevich

XUSUSIY MAKTABLARNING BOSHQARUV TIZIMINI QAROR QABUL TIZIMLARI VA O‘RGANUVCHI ANALITIKASI YORDAMIDA YANGILASHNING YO‘LLARI 802
Esanova Shohida

MOLIYA BOZORIDA TIJORAT BANKLARI RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISHDA ISLOMIY MOLIYA INSTRUMENTLARIDAN FOYDALANISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH 812
Abduraxmanova Matluba Maxamadaminovna

KORXONALARDA KREDITOR QARZDORLIKNI BARTARAF ETISH YO‘LLARI 819
Mirzaev Ozod Furkatovich

ЛЕКСИЧЕСКАЯ КОМПЕТЕНЦИЯ КАК КЛЮЧЕВОЙ КОМПОНЕНТ ПРОДУКТИВНОЙ ПИСЬМЕННОЙ РЕЧИ 824
Киличева Феруза Бешимовна

MODERN MECHANISMS FOR MONITORING REGIONAL DEVELOPMENT IN THE CONTEXT OF DIGITAL ECONOMY 828
Karimova Shirin Zokhid qizi

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

АЛЬТЕРНАТИВНЫЕ МЕТОДЫ КРЕДИТНОГО СКОРИНГА ДЛЯ НАСЕЛЕНИЯ БЕЗ БАНКОВСКОЙ ИСТОРИИ В УЗБЕКИСТАНЕ 833
Шухратова Мадинабону Икром кизи

SHAHAR EKOLOGIYASI: SHAHAR EKOTIZIMLARI VA BARQAROR RIVOJLANISH 841
Erkiniva Mukarram Olimjon qizi

CHAKANA SAVDO XIZMATLARINI KO‘RSATUVCHI KORXONALARDA SAMARADORLIKNI OSHIRISHNING XORIJIY MAMLAKATLAR TAJRIBASI 845
Abdug‘aniyev Oybek Akmaljon o‘g‘li

KUZATUV KENGASHI XUSUSIYATLARINING KORPORATIV BOSHQARUV SAMARADORLIGIGA TA’SIRI: NAZARIY VA KONSEPTUAL YONDASHUV 850
Jumayeva Go‘zal Sherxon qizi

EKONOMETRIK MODELLASHTIRISH NATIJALARI NODAVLAT NOTIJORAT TASHKILOTLARI FAOLIYATINI BOSHQARISHDA MUHIM AMALIY AHAMIYAT 854
Sattorov Firdavs Ziyodullayevich

RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA KICHIK BIZNES VA TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISHDA TIJORAT BANKLARINING O‘RNI 858
Abduholikov Kamoldin Mahammadjonovich

SANOAT KORXONALARINING HUDUDLAR KESIMIDAGI RIVOJLANISH TENDENSIYALARINI STATISTIK TAHLIL QILISH 862
Muydinov Xusniddin Nuriddin o‘g‘li

O‘ZBEKISTONDA XIZMATLAR EKSPORTINI RIVOJLANTIRISHNING EKOLOGIK JIHATLARI 867
Qodirjonov Adxamjon Muxtorjon o‘g‘li

INKLYUZIV TA’LIMNI MOLIYALASHTIRISHNING XALQARO MODELLARI VA ULARNING SAMARADORLIGI 872
Muxamedjanova Dilshodxon Muzaffarovna

SANOAT KORXONALARIDA “YASHIL” TRANSFORMATSIYA JARAYONINING XUSUSIYATLARI 877
Ismatulloyeva Madinabonu Fozil qizi

TO‘QIMACHILIK SANOATI MAHSULOTLARINING RAQOBATBARDOSHLIGINI TA’MINLASH 884
Kadirova L.G.

MAIN DIRECTIONS FOR DEVELOPING SOCIAL ENTREPRENEURSHIP IN THE REGION 887
Nasretdinova Farangis Odilovna

THE IMPORTANCE OF MARKETING COMMUNICATIONS IN THE SERVICES SECTOR 895
Mamatkulova Shoira Djalolovna

AHOLI DAROMADLARINI OSHIRISH — ICHKI TALABNI RAG‘BATLANTIRISH VA KAMBAG‘ALLIKNI QISQARTIRISH OMILI 900
Mustafoyev G‘olib Sultonmurodovich, Abruyev Abdumalik Oynazarovich

BIZNES JARAYONLARINI MODELLASHTIRISH VA ULARNI QO‘LLASHNING NAZARIY-USLUBIY ASOSLARI 906
Qarshiyeva Moxinur Olim qizi

KORXONADA RAQAMLI IQTISODIYOTNI JORIY ETISHNING IQTISODIY AHAMIYATI 911
Salimova Husniya Rustamovna

RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA XIZMAT KO‘RSATISH KORXONALARIDA BOSHQARUV SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING USTUVOR YO‘NALISHLARI: BUXORO VILOYATI MISOLIDA 918
Zayavitdinova Nafisa Muxammadovna

XALQARO MOLIYA INSTITUTLARI MOLIYAVIY MAHSULOTLARI VA ULARNING O‘ZBEKISTON IQTISODIY RIVOJLANISHIDAGI ROLI 926
Rasulova Dilfuza Valiyevna

O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTIDA IQTISODIY O‘SISH VA MEHNAT BOZORI KO‘RSATKICHLARINING DINAMIKASI 932
Qodirov Asliddinxo‘ja Mahammadjon o‘g‘li

FOYDALANUVCHI SADOQATINI SHAKLLANTIRISHNING MARKETING VA NEYROMARKETING MEXANIZMI SIFATIDA GEYMIFIKATSIYA ELEMENTLARINI QO‘LLASH: DODO PIZZA MOBIL ILOVASI MISOLIDA EMPIRIK TAHLIL 937
Yuldashev Jamshid Abrarovich, Daminova Nilufar Bahrom qizi

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

KORXONADA XODIMLARNI BOSHQARISHNING TASHKILIY MEXANIZMLARINI SHAKLLANTIRISH 945
Sadriddinova Sevinchxon Sadriddin qizi

TIKUV-TRIKOTAJ KORXONALARIDA XODIMLAR MOTIVATSIYASI VA MEHNAT UNUMDORLIGINI OSHIRISH YO‘LLARI 948
Murodova Zilola Asatulla qizi

KUZATILMAYDIGAN IQTISODIYOT TUSHUNCHASI, SHAKLLARI, TURLARI VA YUZAGA KELISH OMILLARI 952
Abdullayev Shavkat Nasriddinovich

NODAVLAT OLIY TA’LIM TASHKILOTLARIDA XARAJATLAR SMETASI VA SHTATLAR JADVALINI SHAKLLANTIRISHNING O‘ZIGA XOS XUSUSIYATLARI 959
Yaqubova Nodira Olim qizi

РАЗВИТИЕ, РИСКИ, ОБЕСПЕЧЕНИЕ УСТОЙЧИВОСТИ ТУРИСТИЧЕСКОЙ ОТРАСЛИ УЗБЕКИСТАНА В СОВРЕМЕННЫХ УСЛОВИЯХ 964
Бабаджанова Лола Шопулатовна, Срожиддинова Зарина Хайриддиновна

KOMPANIYALARNING FOND BOZORIDAGI ISHTIROKINI RAG‘BATLANTIRISH AHAMIYATI 970
Mamataliyev Bobur Saidnazar o‘g‘li

GLOBALLASHUV SHAROITIDA INTELLEKTUAL TA’MINOT ZANJIRI TEXNOLOGIYALARINING XALQARO TADBIRKORLIKDAGI O‘RNI 977
Xudayberdiyev Otabek Absalomovich

HUDUD IQTISODIYOTINI RIVOJLANTIRISHDA MAHALLIY DAVLAT HOKIMIYATI ORGANLARINING INSTITUTSIONAL SALOHIYATI: NAZARIY TALQIN VA YAPONIYA, GERMANIYA, XITOY TAJRIBASI 983
Bekchanov Davron Masharipovich

O‘ZBEKISTONDA AHOLI BANDLIGINI OSHIRISH VA MEHNAT FAOLIYATI UNUMDORLIGINING IQTISODIY YUKSALISHDAGI O‘RNI 988
Anvarova Lobarxon

TURIZM SOHASIDA HAYOT SUG‘URTASI TIZIMINING IQTISODIY-HUQUQIY ASOSLARI VA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI: XALQARO TAJRIBA VA MILLIY AMALIYOT 992
J.Kamalova

MADANIYAT SOHASI MUASSASALARINI AUDITDAN O‘TKAZISHNING XORIJIY MAMLAKATLAR TAJRIBASI 999
Annayev Abdurasul Abdurashidovich

RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA ALOQA XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISHNING DAVLAT TOMONIDAN TARTIBGA SOLISH ASOSIY YO‘NALISHLARI 1004
Nazarov Sanjar Nasridinovich

KORXONALARDA MARKETING MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISHNING IQTISODIY MOHIYATI VA AHAMIYATI (BUXORO VILOYATI KORXONALARI MISOLIDA) 1009
Sirojov Oxunjon Odil o‘g‘li

YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA ISH BILAN BANDLIKNI RIVOJLANTIRISHNING INSTITUTSIONAL VA IQTISODIY MEXANIZMLARI 1015
Bobojonov To‘lqinbek Maxmud o‘g‘li

ERKIN IQTISODIY ZONALAR UCHUN RAQAMLI BOSHQARUV VA INVESTITSIYA MONITORINGINING MUALLIFLIK MODELI 1020
Abdiyev Alimardon Chorshanbiyevich, Shamsiyeva Ruxsora Nasirovna

IQTISODIY BARQARORLIKNI TA’MINLASHDA BUXGALTERIYA VA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNING O‘RNI 1025
Kunduzova Kumrixon Ibragimovna, Jo‘rayev Asadbek Anvarjon o‘g‘li

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ИНСТИТУЦИОНАЛЬНОЙ СРЕДЫ ДЛЯ РАЗВИТИЯ МАЛОГО БИЗНЕСА И ЧАСТНОГО ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА В УЗБЕКИСТАНЕ 1031
Камилова Наргиза Абдукахоровна

THE ADDITIONALITY GAP: EVALUATING THE SYNERGY BETWEEN GREEN FINANCE AND MACROECONOMIC STABILITY IN EMERGING ECONOMIES 1036
Ataxanov Umidbek Olimovich

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

AHOLINI IJTIMOIY HIMOYA QILISH TIZIMIDA SUN'IY INTELLEKT: O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI MISOLIDA JORIY ETISH IMKONIYATLARI VA XIZMATLAR SIFATINI OSHIRISH MASALALARI 1042
Xidirbayev Baxrom Baxtiyarovich

OROL BO'YI MINTAQASIDA IQLIM O'ZGARISHINING IJTIMOIY-IQTISODIY OQIBATLARI VA ZAIF AHOLI QATLAMLARIGA TA'SIRI 1047
Madenova Elmira Nzamatdinovna

УЛУЧШЕНИЕ УПРАВЛЕНИЯ ФИНАНСОВЫМИ РИСКАМИ ЧЕРЕЗ ЦИФРОВИЗАЦИЮ В ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЯХ: СИСТЕМАТИЧЕСКИЙ ОБЗОР 1052
Эргашев Мухиббек Аслам угли

YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA KIMYO SANOATI KORXONALARINING RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH 1057
Xaydarova Kamola Axinjanovna, Umaraliyev Asliddin Faxriddin o'g'li

BARQAROR IQTISODIY O'SISHNI TA'MINLASHDA "YASHIL" LIZINGNI JORIY ETISH IMKONIYATLARI 1062
Latipova Shaxnoza Maxmudovna

ПРЕФЕРЕНЦИИ И РИСКИ УЗБЕКИСТАНА ОТ ИНИЦИАТИВЫ «ОДИН ПОЯС, ОДИН ПУТЬ» 1067
Wang Jianhong, Наров Улугбек Ирискулович

DAVLATNING IQTISODIY SIYOSATINI TAKOMILLASHTIRISHDA XALQARO TAJRIBALARDAN FOYDALANISH 1071
Karimov Ulug'bek Mirzajon o'g'li

TA'LIM TIZIMIDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYA JARAYONLARI 1075
Quralov Nurxissa Iles o'g'li

TURIZM SOHASIDA TRANSPORT XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISHNING TASHKILIY-IQTISODIY MEXANIZMI 1082
Haydarov Jasur Baxodir o'g'li

O'ZBEKISTONDA AUDITORLIK FAOLIYATINING ISTIQBOLLARI 1087
Mamatov Xabibulla Mamatovich

O'ZBEKISTON ZIYORAT TURIZMI BRENDINI SHAKLLANTIRISHDA MUQADDAS QADAMJOLARNING MARKETING SALOHIYATI 1091
Turayev Ziyadulla Norsoatovich

ASOSIY KAPITALGA YO'NALTIRILGAN INVESTISIYALARNI MOLIYALASHTIRISH MANBALARINI TAKOMILLASHTIRISH 1095
Xoshimov Sobir Murtazayevich

KREATIV IQTISODIYOTNING TARKIBI, TASNIFI VA RIVOJLANTIRISH OMILLARI 1103
Daminova Madinaxon Bahromjon qizi

TURIZM TURLARINI DIVERSIFIKATSIYALASHDA ZAMONAVIY TENDENSIYALAR VA INNOVATSION YONDASHUVLAR 1110
Saidova Dilfuza Abdufattohovna

O'ZBEKISTONDA OBLIGATSIYALAR BOZORINING RIVOJLANISHI VA UNING IQTISODIY AHAMIYATI 1117
Muxammedova Zarina Murodovna

SUG'ORILADIGAN YERLARNING EKOLOGIK HOLATINI YAXSHILASHNING IQTISODIY MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISHDA JAHON TAJRIBALARI 1121
Sultonov Xudoyshukur G'ayratovich

IQTISODIY RESURSLARDAN SAMARALI FOYDALANISH BO'YICHA ILG'OR XORIJ TAJRIBASI 1126
Xaydarov Ravshan Xikmatullaevich

ВЛИЯНИЕ ТОРГОВОГО БАЛАНСА УЗБЕКИСТАНА И КИТАЯ НА РАЗЛИЧНЫЕ ОТРАСЛИ 1131
He Xiaoqu, Уркинбаев Т. А.

РОЛЬ ПРЯМЫХ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ В РЕФОРМИРОВАНИИ ЭКОНОМИК СТРАН ПЕРЕХОДНОГО ТИПА 1135
Qian Xuanhong, Наров Улугбек Ирискулович

"YASHIRIN IQTISODIYOT"NING ULUSHINI QISQARTIRISHDA AUDITNING O'RNI 1140
Qo'shmatov Otaxon Qurbonaliyevich

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

TRANSFERRING PORT MULTIMODAL COORDINATION CAPABILITIES ACROSS INSTITUTIONAL CONTEXTS: LOCALIZATION MECHANISMS IN THE CHINA–UZBEKISTAN LOGISTICS CORRIDOR 1146
Mu Zhendi

TURIZM XIZMATLARINING SIFATINI OSHIRISH ORQALI MEHMONDO‘STLIK INDUSTRIYASINI RIVOJLANTIRISH 1156
Z.T. Bakayev

ESG-ПРИНЦИПЫ В СТРОИТЕЛЬСТВЕ УЗБЕКИСТАНА: ОТ ПЕРВЫХ ИНИЦИАТИВ К ФОРМИРОВАНИЮ УСТОЙЧИВОЙ МОДЕЛИ ОТРАСЛИ 1161
Аблаева Валентина Борисовна

KAMBAG‘ALLIK DARAJASINI PASAYTIRISHDA ISHLAB CHIQARISH FAOLIYATINI KENGAYTIRISHNING O‘RNI 1169
Saparov Murod Irgashovich

O‘ZBEKISTONDA YASHIL IQTISODIYOTGA O‘TISH VA IQTISODIY O‘SISH O‘RTASIDAGI BOG‘LIQLIK: EKONOMETRIK TAHLIL 1173
Qo‘ziboyev Behzod Hamidovich

“2025-YIL YAKUNI BO‘YICHA O‘ZBEKISTONDA INFLYATSIYA OMILLARI: IMF VA MARKAZIY BANK MA’LUMOTLARI TAHLILI” 1177
Ergashev E’zozbek Umirzakovich, Vaxabov A.V.

KORXONANING IQTISODIY XAVFSIZLIGINI TA’MINLASHDA RAQOBAT RAZVEDKASIDAN FOYDALANISHNING XORIJIY MAMLAKATLAR TAJRIBASI 1183
Tursunxo‘jayev Sardor Jamoliddin o‘g‘li

O‘ZBEKISTON HUDUDLARIDA AHOLI MIGRATSIYASI TAHLILI (2010–2024 YILLAR) 1188
Hojiyev Tal’at Toshpo‘latovich

ВОПРОСЫ ПРИМЕНЕНИЯ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА В ОТРАСЛЯХ ЭКОНОМИКИ УЗБЕКИСТАН 1192
Аман Тургунович Кенжабаев, Бахтияр Бадриддинович Садриддинов

SANOAT KORXONALARIDA YASHIL IQTISODIY FAOLIYATNI BAHOLASH USULLARI VA ULARNI TAKOMILLASHTIRISH 1200
Zuxurova Nargiza Abdusattarovna

O‘ZBEKISTONDA YASHIL IPOTEKANI TASHKIL ETISH VA BOSHQARISH AMALIYOTI 1204
Berdinazarov Zafar Ulashovich, Xayitov Bobirbek Ergashevich

XALQARO STANDARTLARGA MUVOFIQ IKKIYOQLAMA SOLIQQA TORTISHNI BARTARAF ETISH MEXANIZMLARINING TAHLILI 1212
Rajapov Shuxrat Zaripbayevich

SURXONDARYO VILOYATIDA YASHIL IQTISODIYOTNING HOZIRGI HOLATI VA YASHIL TEXNOLOGIYALARNI JORIY ETISH ISTIQBOLLARI 1221
Sharofitdinov Shaxzod Damin o‘g‘li

TOSHKENT SHAHRIDA EKOLOGIK HOLAT YOMONLASHUVINING TASHQI INVESTITSIYALARGA TA’SIRI 1228
Poyonov Jamshid

RAQAMLI TURIZM PLATFORMALARIDA KONTENT TAHLILI HAMDA SAMARADORLIK KO‘RSATKICHLARI 1232
Janzakov Bekzot Kulmamat o‘g‘li

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA OLIY TA’LIM SOHASIDA INVESTITSION RISKLARNI BAHOLASH TENDENSIYALARI 1240
Jonuzokov Mirzabek Kulmamatovich

QORAQALPOG‘ISTON RESPUBLIKASI QURILISH MATERIALLARI SANOATIDA SIRKULYAR BOSHQARUV STRATEGIYALARINI TAKOMILLASHTIRISH 1246
Utegenov Ilham Baxtiyarovich

GO‘SHT YETISHTIRISHDA INNOVATSION TEXNOLOGIYALARNI JORIY ETISH ORQALI ISHLAB CHIQARISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH (JIZZAX VILOYATI MISOLIDA) 1250
Otabekov Javdod Nurulla o‘g‘li

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

O‘ZBEKISTONDA TASHQI AUDIT TIZIMINING RIVOJLANISHI VA UNI TAKOMILLASHTIRISH YO‘NALISHLARI 1256
Ibayev Xo‘jabek, Ergashev Olloyor Furqat o‘g‘li

SCIENTIFIC AND METHODOLOGICAL BASES OF THE DEVELOPMENT OF SEPARATE SEGMENTS OF REGIONAL BUSINESS TOURISM 1261
Musayeva Shoira Azimovna, Usmonova Dilfuza Ilkhomovna

QISHLOQ XO‘JALIGIDA “YASHIL” TRANSFORMATSIYANING XUSUSIYATLARI 1267
Tabayev Azamat Zaripbayevich

RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA O‘ZBEKISTONDA ELEKTRON TIJORATNI RIVOJLANTIRISHNING IQTISODIY AHAMIYATI 1272
Babanazarova Gulzar Ziuatdinovna

EKOLOGIK SOLIQLARNI HISOBLASH VA UNDARISH METODOLOGIK ASOSLARINI YARATISH 1276
Sadullayev Rasulbek Palvanbayevich

IQTISODIYOTDA ZAMONAVIY TEXNOLOGIK SANOAT ZONALARINI TASHKIL ETISHNING IQTISODIY VA IJTIMOIY AHAMIYATI 1281
Fayziyeva Iroda Shuhrat qizi

CAPITAL ADEQUACY AND FINANCIAL STABILITY OF COMMERCIAL BANKS IN UZBEKISTAN 1286
Shokhrukh Komilov

RAQAMLI IQTISODIYOTDA TURIZM SOHASINI STATISTIK BAHOLASH METODOLOGIYASI 1291
Jumanova Zilola Tuychiyevna, Sur’atova Mohiraxon Shavkat qizi

AYOLLAR TADBIRKORLIGINI RIVOJLANISHINI BAHOLASHNING NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLARI 1296
Raximova Moxigul Isroiljonovna

XIZMAT KO‘RSATISH SOHASINI RIVOJLANTIRISHDA HUDUDIY TAMOYILLARNING O‘RNI 1300
Abduraimov Dilshod Muratkulovich

ENHANCING STRATEGIC MANAGEMENT IN TOURISM SERVICE ENTERPRISES IN UZBEKISTAN: A SWOT-BASED ANALYSIS 1304
Mustafakulova Sitora Shukhratovna

SUG‘URTA KOMPANIYALARIDA AXBOROT TIZIMLARIDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH ORQALI MOLIYAVIY BARQARORLIKKA ERISHISH YO‘NALISHLARI 1310
Maxmudov Abduxalil Abduraxmon o‘g‘li

O‘ZBEKISTON AHOLISI JINSI NISBATINING HUDUDIY VA YOSH FARQLANISHINI STATISTIK TADQIQI 1314
Toshmatov Zoyir Xudayberganovich, Begalova Durdona Baxodirovna

MAMLAKATDA INVESTITSIYA MUHITNI YAXSHILASH ORQALI INVESTITSION JOZIBADORLIKNI OSHIRISH YO‘LLARI 1321
Roza Xudaybergenova

RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA AHOLI BANDLIGINING INNOVATSION VA MOSLASHUVCHAN SHAKLLARINI RIVOJLANTIRISH 1326
Umarova Gulandom Tumanovna

ГОСУДАРСТВЕННО-ЧАСТНОЕ ПАРТНЁРСТВО В КОММУНАЛЬНОЙ СФЕРЕ: СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ ОПЫТА КИТАЯ И ВЕЛИКОБРИТАНИИ И ВОЗМОЖНОСТИ УЗБЕКИСТАНА 1330
Гулмаматова Дурдона Шерали кизи

KONSTRUKTIV MASALANI YECHISH USLUBI 1334
Azimov Alisher, Sabirova Dildora, Tairova Nafisa

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ И ПРАКТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ФОРМИРОВАНИЯ КОНСОЛИДИРОВАННОЙ ФИНАНСОВОЙ ОТЧЁТНОСТИ 1338
Махмудова Наргиза Давлят кизи

RAQAMLI TRANSFORMATSIYALAR JARAYONIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNING BUXGALTERIYA HISOBIDAGI TA’SIRI 1343
Mardonov Mamed Shavkatovich, Suyunov Raxmatillo Raximberdi o‘g‘li

АНАЛИЗ И СПОСОБЫ ПОВЫШЕНИЯ ФИНАНСОВО-ДЕЛОВОЙ АКТИВНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ 1347
Ахмедова Азиза Тохировна

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MAKROIQTISODIY TEBRANISHLAR VA IQTISODIY SIKLLAR: SABABLARI VA RIVOJLANISHGA TA'SIRI 1352
Muxammedov Murod Muxamedovich

O'ZBEKISTONDA VAZIRLIK VA IDORALARDA ICHKI AUDIT XIZMATLARI FAOLIYATINI BAHOLASH VA SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'NALISHLARI 1356
Ibragimova Muxlisa Abdulxakimovna

HUDUDNING IJTIMOIY-IQTISODIY RIVOJLANISHIDA TURISTIK-REKREATSION SALOHIYATNING MAZMUNI VA ILMIY TALQINI 1362
Usmanova Zumrad Islamovna

ВЛИЯНИЕ ТОРГОВОГО БАЛАНСА УЗБЕКИСТАНА И КИТАЯ НА РАЗЛИЧНЫЕ ОТРАСЛИ 1366
He Xiaoqu, Уркинбаев Т. А.

TADBIRKORLIK SUBYEKTLARINI KREDITLASH AMALIYOTINI TAKOMILLASHTIRISHNING INSTITUTSIONAL VA MOLIYAVIY JIHATLARI TOSHKENT DAVLAT IQTISODIYOT UNIVERSITETI 1370
Ruziyeva Dilobar Isomjonovna, No'monova Hilola Muftillo qizi

SUG'URTA VA FOND BOZORLARI O'RTASIDAGI O'ZARO INTEGRATSIYA BO'YICHA XORIJ TAJRIBASI 1375
Kengesbaeva Suluxan Maxsetbay qızı

ЭКОНОМИЧЕСКОЕ СОДЕРЖАНИЕ ЭКСПОРТА СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННОЙ ПРОДУКЦИИ И ЕГО РОЛЬ В РАЗВИТИИ РЕГИОНА 1380
Тулибаева Камола

АНАЛИЗ ЛИКВИДНОСТИ БАНКОВ И ЕЁ ВЛИЯНИЕ НА ФИНАНСОВУЮ УСТОЙЧИВОСТЬ БАНКОВСКОЙ СИСТЕМЫ 1385
Ходжаева Феруза Авазхановна

XORAZM VILOYATINING TASHQI SAVDO TAHLILI VA ISTIQBOLLARI 1389
Qurbanov Feruz Baxramovich

INNOVATSION IQTISODIYOTDA INSON KAPITALINI BARQAROR RIVOJLANTIRISHNING ASOSIY VAZIFALARI 1395
Alimova Oydin Baxtiyarovna

OUTSOURCING: A MODERN WAY TO INCREASE THE EFFICIENCY OF ENTERPRISES 1402
Dauletalieva Aymereke Sagievna

O'ZBEKISTONDA YUK VAGONLARINI ISHLAB CHIQARISHNING IJTIMOIY-IQTISODIY SAMARADORLIGI 1406
Xaydarov Ismatulla

O'ZBEKISTONDA INNOVATSION FAOLIYATNING IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRI VA INNOVATSION INFRATUZILMANING RIVOJLANISHI 1412
Tursunova Nazokat Tolibjonovna

O'ZBEKISTON BANK TIZIMIDA AKTIVLAR SIFATINI MUSTAQIL BAHOLASH (AQR) MARKAZINI TASHKIL ETISH IMKONIYATLARI 1418
Suxrob G'aybulloev

DAVLAT MOLIYAVIY NAZORATINING BUDJET MABLAG'LARIDAN OQILONA FOYDALANISHNI TA'MINLASHDAGI O'RNI 1427
Kasimova Gulyor Axmatovna, Esenbayeva Biybinaz Maxmut qizi

INNOVATSION MENEJMENT METODOLOGIYASI: NAZARIY ASOSLARI VA ZAMONAVIY BOSHQARUV TIZIMIDAGI AHAMIYATI 1432
Atamatov Abduxalil Salomovich

AKSIYADORLIK JAMIYATLARIGA INVESTITSIYALARNI "CROWD INVESTING" PLATFORMALARI ORQALI JALB ETISH 1437
Ibragimov G'anijon G'ayratovich

TURIZM KLASTERLARINING EVOLUTSIYASI: AN'ANAVIY MAJMUALARDAN RAQAMLI KLASTERLARGACHA 1441
Yazdanova Shohista Tuyg'un qizi

IPO O'TKAZISH BOSQICHLARI: XALQARO TAJRIBA VA O'ZBEKISTON AMALIYOTI TAHLILI 1446
Mamatmurodov Alisher Saparboyevich

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

RAQAMLASHTIRISH SHAROITIDA KORPORATIV MADANIYATNING ZAMONAVIY BIZNESNI RIVOJLANTIRISHDAGI O‘RNI 1455
Suyunov Dilmurod Xolmuradovich

QORAQALPOG‘ISTON RESPUBLIKASIDA SUV RESURSLARINI SAMARALI TAQSIMLASHNING IJTIMOIY-IQTISODIY MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH 1463
Amanbaev Amanali Ortazbaevich

FORECASTING THE EFFICIENCY OF SOLID WASTE RECYCLING IN INDUSTRIAL ENTERPRISES 1467
Axmedov Sheramat Umurxojayevich

XIZMATLAR SOHASIDA KICHIK BIZNES FAOLIYATI SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING XORIJIY MAMLAKATLAR TAJRIBASI 1472
Toxirova Gavxaroy Tolibjon qizi

PROBLEMS AND SOLUTIONS IN THE INSTITUTIONAL TRANSFORMATION OF ACCOUNTING AND AUDITING SYSTEMS IN THE DIGITAL ECONOMY 1477
Jumanazarov Ruzimurod, Rabbimov Elbek

TADBIRKORLIK VA HUNARMANDCHILIKNI RIVOJLANTIRISHNING XORIJIY DAVLATLAR TAJRIBASI VA ULARDAN MAMLAKATIMIZDA FOYDALANISH YO‘NALISHLARI 1481
Tuxtasinov Zafarjon Odiljonovich

XORAZM VILOYATIDA SUV RESURSLARI TANQISLIGI VA TUPROQ DEGRADATSIYASINING MINTAQANING EKOLOGIK-IQTISODIY HOLATIGA TA’SIRI 1486
Djumaniyazov Farruxbek Abdulla o‘g‘li

O‘ZBEKISTON EKSPORT SALOHIYATINING HUDUDIY TAFOVUTLARI TAHLILI: XORAZM VILOYATI MISOLIDA (2021–2025) 1491
Yaqubov San’at Shonazarovich

KICHIK VA O‘RTA AGROBIZNESLARNING EKSPORT SALOHIYATINI RIVOJLANTIRISHDA DAVLAT QO‘LLAB-QUVVATLASH MEXANIZMLARI 1501
Muxitdinov Shuxrat Ziyavitdinovich

WTO ACCESSION AND ECONOMIC DEVELOPMENT IN UZBEKISTAN: LESSONS FROM VIETNAM AND KAZAKHSTAN 1507
J.Ya. Nurillaev

MILLIY IQTISODIYOTDA TASHQI EKOLOGIK ZARARLARNI ICHKILASHTIRISH MEXANIZMLARI 1513
Sodikov Zokir Rustamovich

KRIPTOBIRJA AXBOROT TIZIMIDA SERVER YUKLAMASINI SAMARALI BOSHQARISH MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH 1519
Shoaxmedova Nozima Xayrullayevna

TEJAMKORLIK VA INNOVATSIYA: IQTISODIY O‘SISHNING O‘ZARO BOG‘LIQLIGI 1524
Allaberganov Zakir G‘ayibovich

HUDUDIY RIVOJLANISHDA MAHALLIY BUDJET VA MOLIYAVIY MANBALARNI DIVERSIFIKATSIYA QILISH MEXANIZMLARI 1530
Sharipov Abror Komilovich

O‘ZBEKISTON O‘RTA BIZNES KORXONALARIDA TOVAR-MODDIY ZAXIRALAR AUDITINI TAKOMILLASHTIRISH: MUAMMOLAR, SABABLAR VA KOMPLEKS YECHIMLAR 1538
Kutimov Baxtiyor, Abduraimova Maftunaxon Axmatovna

FISKAL SIYOSAT VA IQTISODIY O‘SISH O‘RTASIDAGI BOG‘LIQLIK: DAVLAT QARZI, INVESTITSIYALAR VA SOLIQ YUKLAMASI TA’SIRINING EKONOMETRIK BAHOLASHI 1541
Nazarova Ra’no Rustamovna, Najmiddinov Yahyo Fazliddin o‘g‘li

YAYLOV CHORVACHILIGIDA HUDUDIY IXTISOSLASHUVNI SHAKLLANTIRISH VA BARQAROR RIVOJLANISH OMILLARI 1550
Xalmirzaev Axmadjan Axunovich

QORAQALPOG‘ISTON RESPUBLIKASI QURILISH MATERIALLARI SANOATIDA “YASHIL” MENEJMENTNI JORIY ETISHNING TASHKILIY-IQTISODIY MEXANIZMLARI 1555
Abdullaev Nokisbay Abdullaevich

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

YASHIL IQTISODIYOTNING RIVOJLANISHIDA YASHIL SOLIQLARNING AHAMIYATI: IQTISODIY TARAQQIYOT SARI YASHIL QADAM 1559
Sadullayev Rasulbek Palvanbayevich, Abdolniyazov Murodbek Madiyarovich

METHODOLOGICAL MODELS FOR THE DEVELOPMENT OF THE DIGITAL ECONOMY IN REGIONS 1566
Majidova Sanobar Daminovna

UZBEKISTAN UTILIZES DIGITAL PLATFORMS TO PROMOTE SUSTAINABLE GROWTH IN TOURISM: A COMPARATIVE STUDY BASED ON THE BELT AND ROAD INITIATIVE 1573
Li Yang

SANOAT KORXONALARIDA ICHKI AUDIT JARAYONLARI VA UNING SAMARADORLIGINI OSHIRISH ISTIQBOLLARI 1581
Tuyinov Botir Ismatovich

TRANSFORMATION OF THE VOCATIONAL EDUCATION SYSTEM IN UZBEKISTAN: CULTURAL AND INSTITUTIONAL APPROACHES 1588
Abdulmajeed Nabeel Azouz

GULCHILIK TARMOG‘IDA OILAVIY KASBIY SALOHIYATNI RIVOJLANTIRISH: TOSHKENT VILOYATI MISOLIDA 1594
Nurmatova Dilola Dilshod qizi

RAQAMLASHTIRISH BOSHQARUV INFRATUZILMASI SIFATIDA: O‘ZBEKISTONDA INSTITUTSIONAL ISLOHOTLAR VA KORPORATIV BOSHQARUV 1599
Ruziyeva Barno Yadgarovna

IJRO HUJJATLARINI MAJBURIY IJRO ETISH TIZIMINI RAQAMLASHTIRISH: O‘ZBEKISTON TAJRIBASI VA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI 1602
Matmuratova Nasiba Azatovna

IJRO HUJJATLARI TALABLARINI BAJARISHDAN BO‘YIN TOVLAGANLIK UCHUN JAVOBGARLIKNI SODDALASHTIRISH MASALALARI 1607
Axmedov Zafarjon Zokirjon

AHOLINI IJTIMOIY TA’MINOT TIZIMINING TAMOYILLARI VA UNING MOLIYAVIY MEXANIZMLARI 1611
Xusanov Baxodir Sheraliyevich

BEYOND GREEN: THE ECONOMIC IMPACT OF ELECTRIC URBAN TRANSPORT INFRASTRUCTURE 1615
Khannarov Komiljon Karimovich, Shukurillaev Nizomiddin Akmaljon ugli

TIJORAT BANKLARIDA KREDITLARNING QAYTMASLIGI (NPL) VA LIKVIDLIK: PUL OQIMLARIDAGI UZILISHLAR TAHLILI 1621
Sulaymanov Samandarboy Adhambek o‘g‘li

TIJORAT BANKLARIDA KREDITLARNING QAYTMASLIGI (NPL) VA LIKVIDLIK: PUL OQIMLARIDAGI UZILISHLAR TAHLILI

Sulaymanov Samandarboy Adhambek o‘g‘li
Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti mustaqil tadqiqotchisi
E-mail: sulaymanovsamandarboy@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu tadqiqot tijorat banklarida muammoli kreditlar (NPL) darajasi bilan likvidlik holati o‘rtasidagi o‘zaro bog‘liqlikni pul oqimlaridagi uzilishlar kontekstida tahlil etadi. Tadqiqotda dinamik va tavsifiy yondashuvlar qo‘llanilib, muammoli kreditlar ulushining o‘zgarishi banklarning foizli daromadlari, resurs bazasi barqarorligi, likvid aktivlari hajmi hamda joriy to‘lov qobiliyatiga ta’siri baholandi. Natijalar shuni ko‘rsatdiki, NPL darajasining ortishi pul oqimlari kirimini sekinlashtiradi va likvidlik bosimini kuchaytiradi, aksincha, uning kamayishi pul oqimlarining barqarorlashuviga xizmat qiladi. Tadqiqotda kredit va likvidlik risklarini integratsiyalashgan holda boshqarish, muammoli kreditlarni erta aniqlash, restrukturizatsiya mexanizmlarini takomillashtirish hamda likvidlik buferlarini mustahkamlash zarurligi asoslab berildi.

Kalit so‘zlar: muammoli kreditlar (NPL), likvidlik, pul oqimlari uzilishlari, kredit riski, likvidlik riski, tijorat banklari, moliyaviy barqarorlik, kredit portfeli sifati, to‘lov qobiliyati, risklarni boshqarish.

Abstract. This study analyzes the relationship between non-performing loans (NPLs) and the liquidity position of commercial banks through the lens of cash flow disruptions. Using dynamic and descriptive approaches, the study evaluates how changes in the share of problem loans affect banks’ interest income, funding stability, liquid asset levels, and current solvency. The findings indicate that an increase in NPLs slows down cash inflows and intensifies liquidity pressure, whereas a decrease contributes to the stabilization of cash flows. The study highlights the importance of early detection of problem loans, enhancement of restructuring mechanisms, strengthening of liquidity buffers, and integrated management of credit and liquidity risks.

Key words: non-performing loans (NPL), liquidity, cash flow disruptions, credit risk, liquidity risk, commercial banks, financial stability, loan portfolio quality, solvency, risk management.

Аннотация. Данное исследование посвящено анализу взаимосвязи между уровнем проблемных кредитов (NPL) и ликвидностью коммерческих банков через призму разрывов денежных потоков. В работе применены динамический и описательный подходы, позволившие оценить влияние изменения доли проблемных кредитов на процентные доходы банков, устойчивость ресурсной базы, объем ликвидных активов и текущую платёжеспособность. Результаты исследования показали, что рост уровня NPL замедляет приток денежных средств и усиливает давление на ликвидность, тогда как его снижение способствует стабилизации денежных потоков. Обоснована необходимость раннего выявления проблемных кредитов, совершенствования механизмов реструктуризации задолженности, укрепления ликвидных буферов и интегрированного управления кредитным и ликвидным рисками.

Ключевые слова: проблемные кредиты (NPL), ликвидность, разрывы денежных потоков, кредитный риск, риск ликвидности, коммерческие банки, финансовая устойчивость, качество кредитного портфеля, платёжеспособность, управление рисками.

KIRISH

Tijorat banklari iqtisodiyotda moliyaviy vositachilikni amalga oshiruvchi asosiy institutlardan biri bo‘lib, ularning barqaror faoliyati nafaqat bank tizimi, balki butun xo‘jalik yurituvchi subyektlar va aholining moliyaviy holatiga bevosita ta’sir ko‘rsatadi. Bank faoliyatining uzluksizligi, avvalo, aktivlar sifati va likvidlik darajasining o‘zaro muvozanatda saqlanishiga bog‘liq. Agar bank kredit portfeli yetarli darajada sifatli shakllanmasa, kutilayotgan pul tushumlari barqarorligi pasayishi mumkin, bu esa vaqt o‘tishi bilan bankning joriy majburiyatlarini bajarish imkoniyatlariga ma’lum darajada ta’sir ko‘rsatadi. Shu jihatdan kreditlarning qaytmasligi va likvidlik muammolari o‘zaro bog‘liq moliyaviy jarayon sifatida namoyon bo‘ladi.

So‘nggi yillarda bank amaliyotida risklarni boshqarish masalasiga e’tibor sezilarli darajada kuchaygan. Shunga qaramay, muammoli kreditlar ulushining oshib borishi banklarning moliyaviy barqarorligiga ta’sir etuvchi muhim omillardan biri sifatida saqlanib qolmoqda. Muammoli kreditlar bank balansida nafaqat sifati past aktiv sifatida, balki kelajakdagi pul kirimlarining qisqarishi, foizli daromadlarning kamayishi, qo‘shimcha zaxira xarajatlarining ortishi va natijada likvid resurslar yetishmovchiligi ehtimolining kuchayishi orqali namoyon bo‘ladi. Demak, NPL darajasining oshishi bankning daromadliligi bilan bir qatorda uning to‘lov qobiliyati va resurs bazasi barqarorligiga ham sezilarli ta’sir ko‘rsatishi mumkin.

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning 2020-yil 12-maydagi PF-5992-sonli “2020–2025-yillarga mo‘ljallangan O‘zbekiston Respublikasining bank tizimini isloh qilish strategiyasi to‘g‘risida”gi Farmonida bank tizimini isloh qilish, tijorat banklari faoliyati samaradorligini oshirish, moliyaviy barqarorlikni mustahkamlash hamda risklarni boshqarishning zamonaviy mexanizmlarini joriy etish ustuvor vazifalar sifatida belgilangan. Mazkur yondashuv tijorat banklarida kredit portfeli sifati va likvidlik holatini o‘zaro bog‘liq holda o‘rganish zaruratini yanada kuchaytiradi. Chunki bank tizimi barqarorligini ta’minlash nafaqat kreditlash hajmining oshishi, balki kreditlarning o‘z vaqtida qaytishi, pul oqimlarining uzluksizligi va majburiyatlarning o‘z muddatida bajarilishi bilan ham chambarchas bog‘liqdir. Shu nuqtai nazardan tijorat banklarida kreditlarning qaytmasligi darajasi va likvidlik o‘rtasidagi bog‘liqlikni pul oqimlaridagi uzilishlar asosida tadqiq etish muhim ilmiy-amaliy ahamiyat kasb etadi.

Mazkur mavzuning dolzarbligi shundan iboratki, amaliyotda kredit riski va likvidlik riski ko‘pincha alohida boshqaruv obyektlari sifatida qaraladi. Holbuki, kreditlar bo‘yicha tushumlarning kechikishi yoki to‘liq amalga oshmasligi bankning pul oqimlari tuzilmasiga ta’sir ko‘rsatib, rejalashtirilgan kirim va chiqimlar o‘rtasida nomutanosiblik yuzaga kelishiga sabab bo‘lishi mumkin. Bu esa likvidlik bosimining ortishiga olib keladi. Ayniqsa, muammoli kreditlar ulushining oshishi bankning bozordagi ishonchliligiga ham ma’lum darajada ta’sir etib, tashqi moliyalashtirish imkoniyatlarini qisqartirishi hamda depozit oqimlarining beqarorlashuviga sabab bo‘lishi ehtimoli mavjud. Shu sababli NPLni faqat kredit faoliyati doirasidagi muammo sifatida emas, balki likvidlikni boshqarish tizimi bilan uzviy bog‘liq omil sifatida baholash maqsadga muvofiqdir.

Mavzuning yana bir muhim jihati shundaki, muammoli kreditlarning likvidlikka ta’siri ko‘pincha darhol namoyon bo‘lmaydi. Dastlab banklar yuqori likvid aktivlar, qisqa muddatli qo‘llab-quvvatlovchi manbalar yoki ichki zaxiralar hisobiga nisbatan barqaror faoliyat yuritayotgandek ko‘rinishi mumkin. Biroq kredit portfeli sifati tiklanmagan taqdirda, vaqt o‘tishi bilan foizli tushumlar kamayadi, muammoli aktivlar bo‘yicha yo‘qotishlar ortadi, likvid aktivlar bosqichma-bosqich qisqaradi va pul oqimlaridagi uzilishlar chuqurlashadi. Shu bois muammoli kreditlar va likvidlik o‘rtasidagi bog‘liqlikni statik ko‘rsatkichlar asosida emas, balki dinamik jarayon sifatida o‘rganish ilmiy va amaliy jihatdan muhim hisoblanadi.

Bugungi bank tizimida ushbu masalaning ahamiyati yanada ortib bormoqda. Raqamli moliyaviy xizmatlarning kengayishi, mijozlarning moliyaviy xatti-harakatlaridagi o‘zgarishlar, tashqi iqtisodiy noaniqliklar, resurslar narxining oshishi va bozordagi ishonch omilining tebranishi banklar faoliyatida pul oqimlarini boshqarishni murakkablashtirmoqda. Bunday sharoitda muammoli kreditlar bankning ichki moliyaviy barqarorligiga bosim o‘tkazuvchi asosiy omillardan biriga aylanishi mumkin. Natijada likvidlikni ta’minlash masalasi nafaqat yetarli naqd mablag‘ mavjudligi, balki kutilayotgan tushumlarning ishonchliligi, aktivlar sifati va majburiyatlarning muddat jihatidan muvofiqligi orqali baholanadi.

Mazkur tadqiqotning maqsadi tijorat banklarida kreditlarning qaytmasligi darajasi bilan likvidlik holati o‘rtasidagi bog‘liqlikni pul oqimlaridagi uzilishlar orqali tahlil qilish, ushbu jarayonning ichki mexanizmlarini ochib berish hamda bank amaliyoti uchun tegishli ilmiy-amaliy xulosalar ishlab chiqishdan iborat. Tadqiqot doirasida muammoli kreditlarning bankning foizli tushumlariga, resurs bazasi barqarorligiga, likvid aktivlar holatiga va joriy to‘lov qobiliyatiga ta’siri ko‘rib chiqiladi. Shuningdek, kredit riski bilan likvidlik riskini yagona boshqaruv tizimi doirasida baholash zarurligi asoslab beriladi.

Umuman olganda, ushbu mavzu tijorat banklari faoliyatida muammoli kreditlarning ta’sirini faqat aktivlar sifati yomonlashuvi bilan cheklab qo‘ymasdan, ularning pul oqimlari, likvidlik bosimi va moliyaviy barqarorlikka ta’sirini kompleks tarzda yoritish imkonini beradi. Shu jihatdan tadqiqot natijalari banklarda erta ogohlantirish mexanizmlarini takomillashtirish, kredit monitoringini kuchaytirish, likvidlikni boshqarish yondashuvlarini qayta ko‘rib chiqish hamda risklarni integratsiyalashgan tarzda boshqarish uchun muhim ilmiy-amaliy asos bo‘lib xizmat qiladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Iqtisodiy adabiyotlarda tijorat banklarida kreditlarning qaytmasligi va likvidlik o‘rtasidagi bog‘liqlik asosan uch yo‘nalishda izohlanadi: birinchidan, muammoli kreditlar bankning kutilayotgan pul kirimlarini kamaytiradi; ikkinchidan, zaxira ajratish va kapitalga bosim kuchayishi natijasida moliyalashtirish qiymatini oshiradi; uchinchidan esa bankning ishonchliligi pasayib, depozitlar oqimi va bozor resurslariga kirish imkoniyatlari

yomonlashadi. Shu bois zamonaviy tadqiqotlarda NPL va likvidlik ikki alohida ko‘rsatkich emas, balki bankning pul oqimlari barqarorligiga ta’sir qiluvchi o‘zaro uzviy bog‘liq jarayon sifatida talqin qilinadi.

Bank likvidligi mohiyatini tushuntirishda D. Diamond va P. Dybvigning yondashuvi alohida ahamiyatga ega. Ular banklarni qisqa muddatli majburiyatlar va uzoqroq muddatli aktivlar o‘rtasida vositachilik qiluvchi institut sifatida ko‘rsatib, aynan shu transformatsiya banklarni likvidlik xatariga sezgir qilishini asoslab bergan. Ularning nazariyasiga ko‘ra, bank aktivlari darhol pulga aylantirilmaydigan sharoitda mijozlar talabining keskin oshishi yoki tushumlarning kechikishi likvidlik bosimini yuzaga keltiradi[1]. Mazkur yondashuv NPL bilan bog‘langanda shuni anglatadiki, kreditlar bo‘yicha rejalashtirilgan qaytishlar buzilsa, bankning likvidlik transformatsiyasi mexanizmi izdan chiqadi.

A. Berger va C. Bouwman banklarning iqtisodiyotda likvidlik yaratish funksiyasini chuqur tahlil qilib, banklar nafaqat mavjud likvid resurslarni taqsimlashini, balki aktiv va passivlar tarkibi orqali yangi likvidlik hosil qilishini ko‘rsatadi. Ularning fikricha, kredit portfeli sifati pasaysa, bankning likvidlik yaratish salohiyati ham susayadi[2]. Chunki muammoli kreditlar daromad keltiruvchi aktivdan likvidlikni “yutuvchi” aktivga aylanishi mumkin. Bu holat ayniqsa pul oqimlari uzilishlari yuzaga kelgan sharoitda yaqqol ko‘rinadi.

M. Brunnermeier va L. Pedersen esa moliyalashtirish likvidligi hamda bozor likvidligi o‘rtasidagi o‘zaro ta’sirni asoslab bergan. Ularning yondashuvi bevosita bank kreditlari haqidagi tadqiqot bo‘lmasa-da, NPL va bank likvidligi bog‘liqligini tushuntirishda juda muhimdir. Muammoli aktivlar hajmi oshganda bankning risk darajasi yuqori baholanadi, buning natijasida tashqi resurslar qimmatlashadi yoki umuman cheklanadi[3]. Demak, kredit sifati yomonlashuvi moliyalashtirish likvidligiga zarba berib, bankning pul oqimlari uzilishiga olib kelishi mumkin.

V. Vento va P. Ganga bank likvidlik riskini boshqarish masalasiga institutsional nuqtai nazardan yondashib, likvidlik muammosi faqat joriy kassadagi mablag‘ yetishmovchiligi bilan emas, balki aktivlar sifatining pasayishi, moliyaviy bozor ishonchining susayishi va noto‘g‘ri boshqaruv qarorlari bilan ham bog‘liqligini ta’kidlaydi. Ularning tadqiqotlarida likvidlik riskini nazorat qilish uchun stress-test, pul oqimlari monitoringi va favqulodda moliyalashtirish rejasi muhim vosita sifatida ko‘rsatiladi[4]. Bu yondashuv NPL va likvidlik o‘rtasidagi kechikuvchi ta’sirni tahlil qilishda ayniqsa dolzarbdir.

Muammoli kreditlar determinantsini empirik jihatdan o‘rgangan olimlardan D. Louzis, A. Vouldis va V. Metaxas NPLning shakllanishida makroiqtisodiy sharoit, ishsizlik, foiz stavkalari va bankning ichki boshqaruv sifati muhim o‘rin tutishini ko‘rsatadi. Ularning tadqiqoti asosan muammoli kreditlarning sabablari va dinamikasiga qaratilgan bo‘lsa-da, undan muhim xulosa kelib chiqadi: kredit sifati yomonlashuvi tasodifiy holat emas, balki vaqt o‘tishi bilan kuchayadigan jarayon bo‘lib, u bankning kelgusi pul oqimlariga oldindan bosim o‘tkazadi[5]. Shu sababli NPL oshishini likvidlikdagi kelajak muammolarining erta signali sifatida talqin qilish mumkin.

R. Espinoza va A. Prasad bank kreditlari sifati va makroiqtisodiy omillar o‘rtasidagi bog‘liqlikni o‘rganib, iqtisodiy o‘sishning sekinlashuvi, foiz yukining ortishi va moliyaviy sharoitlarning yomonlashuvi NPL hajmini oshirishini qayd etgan. Ularning natijalari shuni ko‘rsatadiki, muammoli kreditlar ko‘payishi bankning foydaliligiga va aktivlar aylanishiga salbiy ta’sir qiladi[6]. Bu esa bevosita likvidlikka ham ta’sir etadi, chunki bankning ichki pul generatsiyasi sustlashadi va tashqi moliyalashtirishga ehtiyoj ortadi.

N. Klein Markaziy, Sharqiy va Janubi-Sharqiy Yevropa banklari misolida olib borgan tadqiqotlarida NPLning ortishi banklarning kreditlash imkoniyatini cheklashini, kapital bosimini kuchaytirishini va moliyaviy vositachilik samaradorligini pasaytirishini ko‘rsatadi. Mazkur xulosa likvidlik nuqtai nazaridan ham muhim: bank muammoli kreditlar sababli yangi resurslarni faol iqtisodiy aylanishga yo‘naltirish o‘rniga mavjud yo‘qotishlarni qoplashga majbur bo‘ladi. Natijada pul oqimlari elastikligi pasayadi[7].

A. Acharya va N. Mora moliyaviy tanglik sharoitida banklarning likvidlikni “jamg‘arish” xatti-harakatini o‘rganib, aktivlar sifati bo‘yicha xavotir kuchaygan paytda banklar likvidlikni ushlab qolishga intilishini ko‘rsatadi. Bunday vaziyatda banklar yangi kreditlashni qisqartiradi, qimmat resurslar jalb qiladi yoki yuqori likvid aktivlar ulushini oshiradi[8]. Muammoli kreditlar ulushi ortgan banklarda aynan shunday himoyaviy xatti-harakatlar kuzatilishi mumkin. Bu esa bir tomondan bankni qisqa muddatda saqlab qolsa, ikkinchi tomondan real sektorga kredit oqimini cheklaydi va umumiy moliyaviy vositachilikni susaytiradi.

M. Cornett, J. McNutt, P. Strahan va H. Tehranian banklarning likvidlik xatari va kredit taklifi o‘rtasidagi bog‘liqlikni inqiroz davridagi ma’lumotlar asosida tahlil qilib, resurslar noaniq bo‘lganda banklar kreditlash siyosatini keskin ehtiyotkorlashtirishini ko‘rsatgan[9]. Ularning yondashuvi NPL va likvidlik aloqasini tushuntirishda muhim, chunki muammoli kreditlar ko‘payishi bilan bank ichki resurslarni himoya qilishga o‘tadi, natijada erkin pul oqimi kamayadi va bankning bozor rolida qisqarish yuz beradi.

Basel qo‘mitasi tomonidan ishlab chiqilgan likvidlikka oid tamoyillar ham mazkur mavzu uchun muhim nazariy asos yaratadi. Ayniqsa, likvidlik qoplamasi koeffitsiyenti va barqaror moliyalashtirish koeffitsiyenti haqidagi yondashuvlar bank likvidligini baholashda nafaqat aktivlar hajmi, balki aktivlarning sifati, pul oqimlarining muddat tuzilmasi va stress holatidagi chidamlilikni ham inobatga olish zarurligini ko‘rsatadi. Bu standartlar

NPL darajasining oshishi bankning kelajakdagi pul tushumlarini noaniq holatga keltirib, likvidlik indikatorlariga bevosita ta'sir qilishi mumkinligini anglatadi.

Shuningdek, ayrim tadqiqotchilar bank likvidligini aktiv va passivlarning muddat jihatidan mosligi orqali izohlaydi. Shu ma'noda muammoli kreditlar aktivlarning nafaqat sifati, balki muddat bo'yicha qaytish intizomini ham buzadi. Kreditlar bo'yicha kechikishlar ortgan sari bankning kutilgan kirimlari rejalashtirilgan chiqimlar bilan mos kelmay qoladi. Natijada likvidlik taqchilligi nominal ko'rsatkichlarda emas, aynan pul oqimlari uzilishida namoyon bo'ladi.

Fikrimizcha, mavjud adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, NPL va likvidlik o'rtasidagi bog'liqlikni faqat kredit portfeli sifati yoki faqat likvid aktivlar ulushi orqali tushuntirish yetarli emas. Ularni birlashtiruvchi asosiy bo'g'in - bu bankning pul oqimlari mexanizmidir. Muammoli kreditlar kutilayotgan tushumlarni kamaytiradi, zaxira xarajatlarini oshiradi, foydani qisqartiradi, reputatsion ishonchni zaiflashtiradi va natijada depozitlar hamda tashqi moliyalashtirish oqimiga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Demak, tijorat banklarida kreditlarning qaytmasligi va likvidlik muammosini yagona dinamik tizim sifatida o'rganish ilmiy jihatdan ham, amaliy jihatdan ham maqsadga muvofiqdir.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqot tijorat banklarida kreditlarning qaytmasligi darajasi va likvidlik holati o'rtasidagi bog'liqlikni pul oqimlaridagi uzilishlar nuqtai nazaridan o'rganishga qaratilgan bo'lib, unda asosan dinamik tahlil va tavsifiy yondashuvdan foydalanildi. Tadqiqot jarayonida muammoli kreditlar darajasining yillar davomida o'zgarishi kuzatilib, ushbu o'zgarishlarning bank likvidligiga ta'siri mantiqiy va ketma-ketlik asosida yoritildi.

Tadqiqotning nazariy asosini bank likvidligi, kredit riski, muammoli kreditlar va pul oqimlari barqarorligiga oid ilmiy qarashlar tashkil etadi. Ushbu yondashuvlar asosida bank likvidligi faqat mavjud likvid mablag'lar hajmi orqali emas, balki kreditlardan kutilayotgan tushumlarning o'z vaqtida kelib tushishi, aktivlar sifati va majburiyatlarni bajarish imkoniyati bilan bog'liq holda talqin qilindi. Shu sababli muammoli kreditlar va likvidlik o'rtasidagi bog'liqlik statik holatda emas, balki vaqt davomida shakllanuvchi dinamik jarayon sifatida ko'rib chiqildi.

Empirik tahlilda bank tizimiga oid ochiq statistik ma'lumotlar, moliyaviy hisobotlar va rasmiy ko'rsatkichlardan foydalanildi. Asosiy e'tibor muammoli kreditlar ulushining yillar kesimidagi o'zgarishiga qaratildi. NPL darajasidagi o'sish yoki pasayish holatlari kuzatilib, ularning bank likvidligiga ta'siri foiz tushumlari, kredit portfeli sifati va pul oqimlari uzilishi bilan bog'liq ravishda izohlandi.

Tadqiqotda asosiy usul sifatida dinamik tahlil usuli qo'llanildi. Ushbu usul yordamida NPLning turli yillardagi o'zgarish tendensiyasi tahlil qilinib, uning vaqt o'tishi bilan bank likvidligiga qanday ta'sir ko'rsatishi yoritildi. Mazkur yondashuv muammoli kreditlarning ta'siri darhol emas, balki ma'lum davr o'tgach likvidlikda sezilishini ko'rsatish imkonini berdi.

Shuningdek, tadqiqotda grafik tahlil usulidan foydalanildi. NPLning yillar kesimidagi o'sish dinamikasi grafik ko'rinishda aks ettirilib, u orqali ko'rsatkichning umumiy yo'nalishi, o'zgarish sur'ati va ayrim davrlardagi keskin siljishlar ko'rsatib berildi. Grafik tahlil mavzuning mazmunini vizual tarzda ochib berish va muammoli kreditlar dinamikasini aniqroq tasvirlashga xizmat qildi.

Tadqiqotda tavsifiy tahlil usuli ham qo'llanildi. Ushbu yondashuv asosida muammoli kreditlar ortishi natijasida bankning kutilayotgan pul tushumlari qisqarishi, likvidlikka bosim kuchayishi va pul oqimlarida uzilishlar yuzaga kelishi nazariy hamda amaliy jihatdan izohlandi. Bunda statistik bog'liqlikni matematik modellashtirish emas, balki iqtisodiy mantiq va yillar kesimidagi kuzatuvlar asosida tushuntirish usuli tanlandi.

Umuman olganda, qo'llanilgan metodologiya muammoli kreditlarning yillar davomida o'zgarishini, ularning bank likvidligiga bosqichma-bosqich ta'sirini hamda pul oqimlaridagi uzilishlar bilan aloqadorligini sodda, aniq va mavzuga mos tarzda ochib berishga xizmat qiladi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, tijorat banklarida kreditlarning qaytmasligi darajasi (NPL) bilan likvidlik holati o'rtasida bevosita va murakkab bog'liqlik mavjud. Muammoli kreditlar ulushining ortishi banklarning rejalashtirilgan pul oqimlarini izdan chiqarib, foizli daromadlar tushumining sekinlashishiga, asosiy qarz qaytish muddatlarining cho'zilishiga hamda joriy majburiyatlarni bajarish imkoniyatlarining qisqarishiga olib keladi. Shu bois NPL dinamikasini likvidlik ko'rsatkichlari bilan birgalikda tahlil qilish bank faoliyatidagi moliyaviy uzilishlar sabablarini aniqlashda muhim ahamiyat kasb etadi.

Mazkur tadqiqot doirasida asosiy e'tibor kredit portfeli sifati yomonlashuvining banklarning pul oqimlariga ko'rsatadigan ta'sirini ochib berishga qaratildi. Tahlillar shuni ko'rsatadiki, muammoli kreditlar hajmi oshgan sharoitda bank balansidagi aktivlar nominal jihatdan saqlanib qolishi mumkin, biroq ularning real likvidlikni

ta’minlash qobiliyati pasayadi. Natijada banklar kundalik to‘lovlar, depozitlar qaytimi, qisqa muddatli majburiyatlar hamda yangi kreditlash faoliyatini moliyalashtirishda qo‘shimcha bosimga duch keladi. Bu esa kredit riski va likvidlik riski o‘rtasidagi o‘zaro uzviy bog‘liqlikni yanada yaqqol namoyon etadi.

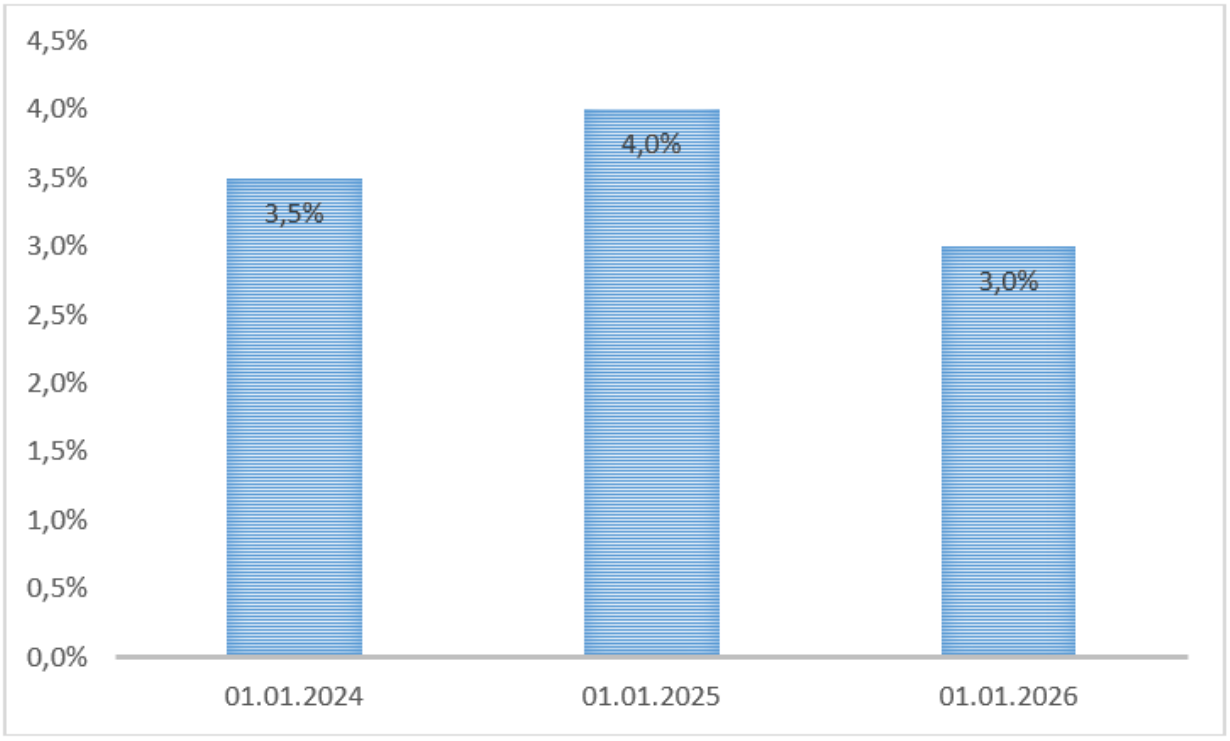
Tahlil davomida aniqlandiki, NPL darajasining o‘sishi nafaqat daromadlilikka, balki bankning resurs bazasi barqarorligiga ham salbiy ta’sir ko‘rsatadi. Kreditlardan kutilgan pul tushumlari kechikkan sari bank ichki pul oqimlari tarkibida nomutanosiblik yuzaga keladi. Bunday holatda banklar likvid aktivlarni sotish, qimmatroq tashqi resurslarni jalb qilish yoki kreditlash hajmini qisqartirish kabi choralarni ko‘rishga majbur bo‘ladi. Shu sababli muammoli kreditlar dinamikasini oddiy kredit sifati ko‘rsatkichi sifatida emas, balki likvidlik barqarorligiga bevosita ta’sir etuvchi omil sifatida baholash zarur.

Amaliy natijalar shuni anglatadiki, tijorat banklarida NPL ko‘rsatkichining o‘zgarishi pul oqimlaridagi uzilishlar bilan bir vaqtda kuzatilganda, bu holat bank likvidligini boshqarish tizimini yanada chuqurroq tahlil qilishni talab etadi. Ayniqsa, kredit portfelining tarkibi, qarzdorlarning to‘lov intizomi, zaxiralar hajmi va qisqa muddatli majburiyatlar o‘rtasidagi nisbatni kompleks baholash muhimdir. Shu nuqtai nazardan, tadqiqot natijalari banklarda muammoli kreditlarni erta aniqlash, ularni restrukturizatsiya qilish hamda likvidlik buferlarini shakllantirish bo‘yicha amaliy yondashuvlarni kuchaytirish zarurligini ko‘rsatadi.

Umuman olganda, olib borilgan tahlillar tijorat banklarida kreditlarning qaytmasligi darajasi oshgan sari pul oqimlarining barqarorligi zaiflashishini, bu esa likvidlikka bosimni kuchaytirishini tasdiqlaydi. Shu sababli bank faoliyatini baholashda NPL ko‘rsatkichlarini alohida emas, balki pul oqimlari uzilishi va likvidlik xatarlari bilan o‘zaro bog‘liq holda o‘rganish maqsadga muvofiqdir. Quyidagi tahlil va rasmiy ko‘rsatkichlar aynan ushbu bog‘liqlikning amaliy ifodasini yoritib beradi.

1-rasm ma’lumotlaridan ko‘rinadiki, tijorat banklarida muammoli kreditlar (NPL) ulushi 2024-yil 1-yanvar holatiga 3,5 foizni, 2025-yil 1-yanvarda 4,0 foizni, 2026-yil 1-yanvar holatiga esa 3,0 foizni tashkil etgan. Ushbu dinamikada, dastlabki davrda muammoli kreditlar ulushi oshgan bo‘lib, bu kredit portfeli sifati yomonlashgani va qarz oluvchilar tomonidan majburiyatlarning o‘z vaqtida bajarilishida qiyinchiliklar yuzaga kelganini ko‘rsatadi. NPL darajasining 2025-yilda yuqorilashi banklarning rejalashtirilgan pul tushumlari hajmiga salbiy ta’sir etib, likvidlikka bo‘lgan bosimni kuchaytirgan.

Mazkur holat, ayniqsa, kreditlardan qaytadigan asosiy qarz va foiz to‘lovlari kechikkan sharoitda, banklarning joriy to‘lov qobiliyatiga bevosita ta’sir qiladi. Chunki muammoli kreditlar ulushining ortishi bank aktivlarining daromad keltiruvchi va tez pulga aylanuvchi qismi samaradorligini pasaytiradi. Natijada banklar depozitlar qaytimi, qisqa muddatli majburiyatlar ijrosi hamda yangi kreditlar ajratish jarayonida likvid resurslar yetishmovchiligi xavfiga duch keladi. Shu jihatdan, rasmda kuzatilgan 2024-2025-yillardagi o‘sish pul oqimlaridagi uzilishlar kuchaygan davr sifatida baholanishi mumkin.

1-rasm. Tijorat banklarining muammoli kreditlari (NPL) darajasi oshishining bank likvidligiga ta’siri[13]

Biroq 2026-yil boshiga kelib NPL ko‘rsatkichining 3,0 foizgacha pasaygani ijobiy tendensiyani ifodalaydi. Bu holat banklar tomonidan kredit portfelini sog‘lomlashtirish, qarzdorlikni qayta restrukturizatsiya qilish, undirish mexanizmlarini kuchaytirish yoki kredit ajratish siyosatini qat’iylashtirish natijasida yuzaga kelgan bo‘lishi mumkin. NPL darajasining pasayishi banklar pul oqimlarining nisbatan tiklanayotganini, ya’ni kreditlardan tushumlar barqarorlashayotganini va likvidlik bosimi yumshayotganini anglatadi.

Umuman olganda, 1-rasm tijorat banklarida muammoli kreditlar darajasi bilan likvidlik holati o‘rtasida yaqin bog‘liqlik mavjudligini ko‘rsatadi. NPL ulushining oshishi pul oqimlaridagi uzilishlarni kuchaytirsa, uning kamayishi banklarning likvidlik imkoniyatlarini tiklashga xizmat qiladi. Shu sababli tijorat banklarida kredit riski monitoringi, muammoli kreditlarni erta aniqlash va ularni boshqarish mexanizmlarini takomillashtirish likvidlik barqarorligini ta’minlashning muhim sharti hisoblanadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Olib borilgan tadqiqot natijalari tijorat banklarida kreditlarning qaytmasligi darajasi bilan likvidlik holati o‘rtasida uzviy va ko‘p bosqichli bog‘liqlik mavjudligini ko‘rsatdi. Tadqiqot davomida aniqlanishicha, muammoli kreditlar ulushining ortishi banklarning rejalashtirilgan pul kirimlarini sekinlashtiradi, foizli daromadlar oqimini qisqartiradi, zaxira ajratish ehtiyojini kuchaytiradi hamda natijada joriy va istiqboldagi likvidlik pozitsiyasiga bosim o‘tkazadi. Shu bois NPL bank faoliyatida faqat kredit sifati bilan bog‘liq ko‘rsatkich sifatida emas, balki pul oqimlari uzilishi va moliyalashtirish barqarorligiga ta’sir etuvchi muhim omil sifatida baholanishi zarur.

Tadqiqotning nazariy va amaliy natijalari shuni tasdiqladiki, muammoli kreditlarning likvidlikka ta’siri ko‘pincha bir vaqtning o‘zida emas, balki ma’lum kechikish bilan yuzaga chiqadi. Dastlab banklar likvid aktivlar zaxirasi, aksiyadorlar ko‘magi yoki qayta moliyalashtirish imkoniyatlari hisobiga barqaror ko‘rinishi mumkin, biroq kreditlardan kutilgan tushumlarning buzilishi vaqt o‘tishi bilan pul oqimlari tarkibida nomutanosiblikni kuchaytiradi. Natijada likvid aktivlar sarfi ortadi, tashqi resurslarga ehtiyoj kuchayadi va bankning to‘lov qobiliyatiga nisbatan xavf oshadi.

Tahlil qilingan statistik ko‘rsatkichlar ham ushbu bog‘liqlikni amaliy jihatdan tasdiqladi. Xususan, 2024-yildan 2025-yil boshigacha bo‘lgan davrda muammoli kreditlar ulushining ortishi kredit portfeli sifati yomonlashganini va bu holat banklarning rejalashtirilgan tushumlariga salbiy ta’sir ko‘rsatganini anglatadi. 2026-yil boshiga kelib NPL ulushining pasayishi esa kredit portfelini sog‘lomlashtirish choralari va pul oqimlarining nisbatan tiklanishi bilan izohlanishi mumkin.

Tadqiqot natijalaridan kelib chiqib, tijorat banklarida NPL va likvidlik o‘rtasidagi bog‘liqlikni samarali boshqarish uchun quyidagi amaliy taklif va tavsiyalarni ilgari surish maqsadga muvofiqdir.

Birinchidan, banklarda muammoli kreditlarni erta aniqlash tizimini kuchaytirish zarur. Kredit bo‘yicha to‘lov intizomida kichik kechikishlar, qarz oluvchining pul oqimlaridagi zaiflashuv, ta’minot qiymatining pasayishi va kredit toifasining yomonlashuvi likvidlik bo‘yicha keyingi muammolarning dastlabki signali sifatida baholanishi lozim. Shu maqsadda banklarda erta ogohlantiruvchi indikatorlar tizimi joriy etilishi va bu indikatorlar kredit bo‘linmasi bilan bir qatorda likvidlikni boshqaruvchi tuzilmalar tomonidan ham doimiy monitoring qilinishi kerak.

Ikkinchidan, kredit riski va likvidlik riskini alohida emas, yagona boshqaruv tizimi doirasida ko‘rib chiqish talab etiladi. Tadqiqot shuni ko‘rsatdiki, muammoli kreditlarning ortishi pul oqimlari uzilishi orqali likvidlikka bevosita ta’sir ko‘rsatadi. Shu sababli kredit monitoringi natijalari, zaxira siyosati va likvidlikni boshqarish qarorlari o‘zaro bog‘liq holda qabul qilinishi lozim. Ayniqsa, kredit bo‘limi, risklarni boshqarish xizmati va xazina bo‘linmasi o‘rtasida axborot almashinuvi tezkor va uzluksiz bo‘lishi zarur.

Uchinchidan, banklar pul oqimlarini prognozlash amaliyotini yanada chuqurlashtirishi kerak. Kreditlardan kutilayotgan kirimlar, depozitlar chiqimi, foiz to‘lovlari va qisqa muddatli majburiyatlar muntazam ravishda qayta baholanib borilishi zarur. Ayniqsa, muammoli kreditlar ulushi ortayotgan davrlarda pul oqimlari bo‘yicha konservativ ssenariylar ishlab chiqilishi va bankning likvidlik ehtiyoji oldindan aniqlanishi muhimdir. Bu yondashuv bankka muammo yuzaga kelgandan keyin emas, balki undan oldin choralar ko‘rish imkonini beradi.

To‘rtinchidan, muammoli kreditlarni restrukturizatsiya qilish va undirish mexanizmlarini takomillashtirish zarur. Tadqiqot natijalari NPL darajasining pasayishi pul oqimlari barqarorlashuvi va likvidlik bosimining yumshashiga xizmat qilishini ko‘rsatdi. Shu sababli qarzdorlarning moliyaviy holatini individual baholash, qayta jadallashtirish choralarini qo‘llash, undirish jarayonlarini tezlashtirish va ta’minot bilan ishlash mexanizmlarini samarali tashkil etish banklar uchun ustuvor yo‘nalish bo‘lishi kerak.

Beshinchidan, tijorat banklari likvidlik buferlarini yetarli darajada shakllantirishi lozim. Muammoli kreditlar ortgan sharoitda kreditlardan pul tushumlari kechikadi, shu sababli bank joriy majburiyatlarni bajarish uchun qo‘shimcha himoya qatlamiga ega bo‘lishi kerak. Buning uchun yuqori likvid aktivlar ulushini maqbul darajada saqlash, qisqa muddatli to‘lov bosimiga chidamli resurs bazasini shakllantirish va favqulodda moliyalashtirish rejasini amalda ishlaydigan hujjatga aylantirish zarur.

Oltinchidan, depozit bazasi sifatini yaxshilash va barqaror resurslarni ko‘paytirish muhim hisoblanadi. Muammoli kreditlar ortganda bankning reputatsion xavfi kuchayishi va depozit oqimi beqarorlashishi mumkin. Shu sababli banklar talab qilib olinguncha mablag‘larga ortiqcha tayanib qolmasdan, uzoqroq muddatli va barqaror moliyalashtirish manbalarini kengaytirishi kerak. Bu likvidlik bosimi kuchaygan vaziyatlarda bankning tashqi zarbalarga chidamliligini oshiradi.

Yettinchidan, banklar NPLning o‘sish davrlarida kreditlash siyosatini sifat jihatdan qayta ko‘rib chiqishi zarur. Kredit hajmini kengaytirishning o‘zi ijobiy natija sifatida baholanmasligi kerak, asosiy e’tibor kredit portfelining sifati va kelajakdagi pul oqimlarini shakllantirish qobiliyatiga qaratilishi lozim. Shu nuqtai nazardan, qarz oluvchilarni baholash mezonlarini kuchaytirish, tarmoqlar kesimida limitlar belgilash va yuqori xavfli yo‘nalishlarda konservativ yondashuvni qo‘llash maqsadga muvofiqdir.

Sakkizinchidan, stress holatlariga tayyorgarlik mexanizmlarini mustahkamlash lozim. Muammoli kreditlar va likvidlik o‘rtasidagi bog‘liqlik oddiy davrlarda to‘liq sezilmasligi mumkin, ammo salbiy makroiqtisodiy sharoitlar, foiz stavkalari o‘zgarishi yoki depozitlar chiqimi tezlashganda ushbu bog‘liqlik ancha keskin namoyon bo‘ladi. Shuning uchun banklar NPL o‘sishi bilan bog‘liq alohida stress ssenariylarini ishlab chiqishi va ularni likvidlikni boshqarish qarorlarida muntazam qo‘llashi kerak.

Umuman olganda, tadqiqot natijalari tijorat banklarida kreditlarning qaytmasligi va likvidlik muammolari o‘rtasida chuqur funksional bog‘liqlik mavjudligini tasdiqladi. Muammoli kreditlar ortishi bankning kutilayotgan pul tushumlarini zaiflashtiradi, resurs bazasi barqarorligini pasaytiradi va likvidlikka bosimni kuchaytiradi. Shu sababli banklarda NPLni boshqarish siyosati likvidlikni boshqarish strategiyasining tarkibiy qismi sifatida qaralishi lozim. Ana shundagina pul oqimlaridagi uzilishlarning oldini olish, banklarning moliyaviy barqarorligini mustahkamlash va risklarni boshqarish samaradorligini oshirish mumkin bo‘ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati

1. Diamond, D. W., & Dybvig, P. H. (1983). Bank Runs, Deposit Insurance, and Liquidity. Journal of Political Economy, 91(3), 401–419.
2. Berger, A. N., & Bouwman, C. H. S. (2009). Bank Liquidity Creation. Review of Financial Studies, 22(9), 3779–3837.
3. Brunnermeier, M. K., & Pedersen, L. H. (2009). Market Liquidity and Funding Liquidity. Review of Financial Studies, 22(6), 2201–2238.
4. Vento, G. A., & Ganga, P. L. (2009). Bank Liquidity Risk Management and Supervision. Journal of Banking Regulation, 10(1), 7–26.
5. Louzis, D. P., Vouldis, A. T., & Metaxas, V. L. (2012). Macroeconomic and Bank-Specific Determinants of Non-Performing Loans in Greece. Journal of Banking & Finance, 36(4), 1012–1027.
6. Espinoza, R., & Prasad, A. (2010). Nonperforming Loans in the GCC Banking System and Their Macroeconomic Effects. IMF Working Paper.
7. Klein, N. (2013). Non-Performing Loans in CESEE: Determinants and Impact on Macroeconomic Performance. IMF Working Paper.
8. Acharya, V. V., & Mora, N. (2015). A Crisis of Banks as Liquidity Providers. Journal of Finance, 70(1), 1–43.
9. Cornett, M. M., McNutt, J. J., Strahan, P. E., & Tehranian, H. (2011). Liquidity Risk Management and Credit Supply in the Financial Crisis. Journal of Financial Economics, 101(2), 297–312.
10. Basel Committee on Banking Supervision. (2013). Basel III: The Liquidity Coverage Ratio and Liquidity Risk Monitoring Tools.
11. Basel Committee on Banking Supervision. (2014). Basel III: The Net Stable Funding Ratio.
12. Basel Committee on Banking Supervision. (2008). Principles for Sound Liquidity Risk Management and Supervision.
13. www.cbu.uz O‘zbekiston Respublikasi Markaziy banki rasmiy sayti ma’lumotlari asosida muallif tomonidan shakllantirildi.
14. www.lex.uz O‘zbekiston Respublikasi Qonunchiligining rasmiy sayti ma’lumotlari

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o‘g‘li

2026. № 3

© Materiallar ko‘chirib bosilganda ““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali manba sifatida ko‘rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma’sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga
maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.
El.Pochta: sq143235@gmail.com
Bot: @iqtisodiyot_77
Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo‘lishingiz mumkin. Obuna bo‘lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to‘lov haqidagi ma’lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo‘natishingizni so‘raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo‘natamiz.

““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali 03.11.2022-yildan
O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№566955 reyestr raqami tartibi bo‘yicha ro‘yxatdan o‘tkazilgan.
Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug‘bek tumani
Kumushkon ko‘chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz